

poštnina plačana v gotovini.

9
1934
ŽENSKI
LIST.

VIGRED

VIGRED, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—, za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.— Izdaja konzorcij Vigredi (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova cesta, 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravnništvo Masarykova cesta 12, palača Vzajemne zavarovalnice. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah, za tiskarno odgovarja Jožef Godina C.M.— Telefonska številka 3519.

Sklep uredništva 10. prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaprosenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine Vigredi, naj se naslovi na uredništvo, vsi dopisi glede naročil, reklamacij in naročnine pa na upravnništvo Vigredi, Masarykova c. 12, Ljubljana.

V S E B I N A

Bela srca. (Lojze Županov). — Slika: Jesen. Listje odpada. — Odgovori. (Beloglavec-Kranjc-Draga). — Katoliško udejstvovanje. Apostolat dela. — V luči Marijini. (Bogumil M. Remec S. J.). — Tinica. (Ranfl Ivan). — Vadi misli. (Francka Župančič). — Prvo srečanje. (Mara Stepanova). — Hiša v Grapi. (Venceslav Winkler). — Bela breza hrepenenja. (Beloglavec-Kranjc Draga). — Slika: Pozna jesen. — Deklica. (Evica). — Žena in delo. (R. Smersu). Daj nam danes naš vsakdanji kruh. — Podpore za brezposelne nameščenke in delavke. — Vprašanja in odgovori. — Kolodvorski misijon. 2 leti dela kolodvorskega misijona v Mariboru. — Iz naših krogov. Slika: Vera Remec. Slika: Meta Merše. Slavljenci. — Po ženskem svetu. — V Rožnem domu. F. G.: Polje, kdo bo tebe ljubil? — Gospodinjstvo. — Delo na vrtu v septembru. — Praktični migljaji pri vkuhanju. — Za danes ali jutri.

Ker se „Vigred“ tiska v Misijonski tiskarni, naj se Vigrednice zavedajo, da z rednim plačevanjem naročnine posredno koristijo tudi našim misijonom; zato naj plačila ne zavlačujejo!

VIGRED

LETO XII. LJUBLJANA, 1. SEPTEMBRA 1934. ŠTEV. 9.

Lojze Županov:

BELA SRCA.

Povest učiteljice Majde.

10. Bodi srečna!

(Nadaljevanje.)

»Vem, s kakšnim čuvstvom si odvihral od nas,« je pisala Anka Tinetu v Zagreb, »izvabila sem vse iz Majde. Nič manjša reva ni, kot si ti. Pred teboj je bila zapuščena in razrvana v duši, ob tebi pa je našla mir. Toda ob tej sreči je pozabila, da je nekoč nepremišljeno dala besedo nekemu učitelju, da bo njegova žena. Veš, branil jo je pred vsiljivci, a jo hkrati neskončno rad imel. In ko jo je nekega dne na brž zasnubil, je kar na slepo privolila, da bo njegova, dasiravno ni čutila do njega niti trohice ljubezni. Prvi, ki je vzbudil njeno srce, si bil ti, Tine. In ob tem je pozabila na vso preteklost, dokler ni prejela nenadno pisma od tega svojega učitelja, da se naj pripravi na možitev v počitniških dneh ...

Kako trpi ta reva, je nepopisno. Kot senca se premika proti šoli. Pri otrokih najde še največ tolažbe. Tine, velika žena je to, spoštovanja vredna. In ne bi smel oditi od nje kot tat. To sem ti hotela povedati. Ne bi rada, da sodiš po krivem. Sicer pa želim tudi Tebi: Potolaži se! Vse bo spet dobro ...«

✱

»Ali mu naj razkrijem ves smisel zaroke ter mu povem o ljubezni, ki sem jo našla v Tinetu? Ali naj molčim in grem kot jagnje k daritvi? Pravzaprav pa, če dobro premislim, za vekomaj ranim tudi Tineta, ne le Jana. In za katerega mi je več, da ga odrešim? Brez dvoma za Tineta, ob katerem odrešim tudi sebe ... A Jan? Ta nebogljeneč, ki mu je moja ljubezen življenje? Marija, usmili se me!«

Majda je sedela ob mizi in pisala troje pisem. Pisala je staršem: Zmotila sem se! Nimam fanta, pa kriva sem jaz . . . Pisala je prosvetni upravi: Premaknite me. V Beli Krajini ne morem več živeti . . . In še Janu je pisala: Počakaj še malo, da malo premislim in uredim . . .

Potem je vstala in se odmajala proti šoli.

Šolsko poslopje stoji ob cesti in ima odprt lep razgled skozi okna. Rebri z vzorno obdelanimi vinogradi se pno ne daleč od šole. Blizu obzorja pa se v dalji proži zelen gozd, ki teče od Gorjancev do Črnomlja. Sama šumeča bukovja, pod katerimi se sprehajajo polhi in merjasci, pa tudi po kak medved se pritepe iz kočevskih loz.

V tej šoli, ki je dala že lepo številce pametnih ljudi, se dan za dnem ukvarja učiteljica Majda s prvim razredom. To so same plahe glavice, ki so navajene le ljubečih materinih besed. Učiteljica Majda jim je znala biti mamica.

»Otroci, Mahdičevega Janezka ni danes v šolo. Umrila mu je mamica. Ali morete razumeti, kako je, če komu mamica umrje? Poglej, Šumčeva Anica, kako te ima mamica rada: če se nabodeš, ti nogo obveže, če jočeš, ti solze obriše, če se prehladiš, ti za juho zakolje petelinčka; ko vstaneš, te poboža, ko ležeš spat, te pokriža, če se ponoči razkriješ, te odene. Noč in dan misli na te kot na punčico svojega očesa. Če pa ti umrje, jo položijo v grob, odkoder je ne bo več nazaj. In hiša, ki je prej vsa živela od nje, je zdaj prazna in žalostna. Zaman jo kličeš po vseh kotih in šhrambah, od povsod se ti vrača le prazen odmev . . .

Mnogokrat pa ljubiš prijatelja ali prijateljico. Med vama ni skrivnosti. Vse si potožita, kar vaju teži. Drug brez drugega skoro ne moreta več živeti. Nekoč pa se zgodi, da je eden izmed obeh svojega prijatelja prevaral. Mar mislite, da je to manj hudo kot smrt? Živega si moral zakopati v grob . . .

Otroci, tako rada vas imam. Želim, da bi bili vsi srečni, ko boste veliki, da ne bi bil nihče med vami prevaran. Ljubljeni moji otroci, »ljubite in ljubljeni bodite!«

Majda se je nagloma okrenila k oknu, da bi skrila bolečino v očeh. Šolarčki in šolarice pa so molčali in še zmerom strmeli v svojo milo mamico, ki ima tako solzne oči . . .

Tako si je Majda našla tolažbo v otrokih, ki jim je še bela nedolžnost zrla z obličij.

*

Šumčev Števo je komaj dvanajsto leto oženjen, a že se mu dobrika devet ljubeznivih glav v hiši. Blagoslov na njivi in v družini. Šumčev Števo ni videl niti majhnega kosa sveta. Svetovna vojna ga ni potrebovala, zato je ona bridkostna leta pridno kmetoval za vse brate, ki so se raztepli po svetu. O, Števo ve, kaj je domačija, ve, kaj je kepa zemlje, ve, kaj je pšenični klas, takrat se je dalo to najgloblje doživeti, ko je prišla nesita komisija in izganjala iz hleva najlepše glave, ko je odvažala mernike in mernike žita iz kašče. Ko da so človeku odprli prsa in trgali drobovje iz njega. Da, Števo je zaslužil Šumčev grunt, ko ga je branil in hranil sam.

Zdaj pa ima Števo devet otrok. Malone vsako leto zajoka novi glasek. Čudovito je prav za prav pri Šumčevih. Števo s svojo odraslo družino gara dan za dnem, od ranega jutra v pozno noč. Nima počitka, razen sedmi dan, ko je počival tudi Bog. Vse dolge njive preorje sam, poseje sam, vse dolge senožeti pokosi sam, vse dolge vinograde okoplje in poškropi sam. Mnogokrat se zdi, da bi konj omagal, a Števo ne. Večkrat sem ga videl, da so mu roke padle ob

Jesen. Listje odpada.

telesu, kot da so podsekane. Toda brž je zopet zagrabil za lopato in jo naprej zabadal v zemljina prsa.

Nisem razumel te nečloveške borbe za kruh, ki ne preneha niti za eno uro, dokler nisem nekoč doživel idile kmetskega večera na tnalu.

Večerilo se je in Šumčevi otroci so se zbirali okrog stare matere na tnalu. Kot piščeta okrog koklje. Stara mati jim je pravila večerne pravljice, ki jih je že stokrat ponovila. Tedaj zavriskne Tinek:

»Ate!«

Pravljice je konec; ko bi odrezal, so vsi zdrveli proti očetu, se ga oklenili kakor ljubljene podobe in ga peljali k stari materi. Tam so posedli po tleh okrog njega in mu pripovedovali vse drobne stvarce, ki so jih čez dan doživeli. Vse je bilo важно za »ateta«.

Vem, s kako zmučenim obrazom se je vračal Števo, kako so se mu podile nove skrbi za jutrišnji dan, toda ob teh ljubkih obrazkih se mu je vse razkadilo. Vstala je svetla zarja, ki je ožarila vso to družinico:

»Jutri gremo v trtje in boste zobali po mili volji . . .«

»Ate, ate, ate!«

Učiteljica Majda, ki je opazovala Šumčevo družino, je mrla od hrepenenja, da bi tudi ona nekoč pestovala in učila svoje otroke. Doslej je mogla dati ljubezen le tujim glavicam. Kjer je doživela nežno povezanost družine, je zasanjala v svojo prihodnjost. To se je dogajalo, odkar je vzljubila Tineta. Ko pa se je oglasil klic iz njene preteklosti, je onemela: ko da ji je nekdo siloma strl peroti. Mar si naj zasanja srečno bodočnost ob človeku, ki ga ne ljubi? Nekoč jo je ustavil na poti iz šole Peljuškov Jože:

»Gospodična, vi ljubite otroke, kot čujem. Škalova Barica kar vztrepeta, ko zazvoni poldne. Pravi, da bi vas že rada poslušala. Meni ste všeč. Človek, ki otroke ljubi, je dober.«

»Vam, Jože, je dolgočasno?«

»Oh, ne morem vam povedati. Moje življenje ni vredno počenega groša. Saj ni nikomur namenjeno.«

»Ni blagoslova, Jože?«

»Ni ga. Pa kriv sem sam. Matere že nisem imel, ko sem hitel v Ameriko. Mislil sem, da si bom v dveh letih nahranil toliko, da

si bova zgradila hišo, kupila njivo, lozo in vinograd. Pa me je zadela nesreča za nesrečo. Ali so me okradli, pa sem moral znova nabirati, ali je spodrsnil tram s premogom na me, da sem ležal in porabil ves prihranek, ali sem zgubil delo, naj bo kakorkoli: trideset let sem garal za to bajto in to malo grunta, kar ga imam. Trideset let, da bom šele začel živeti. Ko sem Metko, ki me je ves čas zvesto čakala, vzel, sem imel pet in petdeset let. Kajpada je takrat bilo zaman pričakovati od nje še kakih otrok. In vendar sem ves ta čas živel le od ene misli, da bom dobil otroke, katerim bo vse to darovano; sina bi rad imel, da bi odnesel moje ime . . . Ah, kaj bi govoril, gospodična, vseh ste mi, ker ljubite otroke . . . »

Majda se je ozrla za visoko postavo odhajajočega moža, hrbet je imel že malce upognjen in lasje so bili sivo prebarvani. »Da, Amerika ga je ogoljufala za življenje. Enim ubija otroke, drugim jih ne da. Pri vsem tem so pa tu povečini sama bela srca . . .«

Šumčevo Anko, ki je nosila bridkosti vseh svojih ljubih, Majde, Tineta in mame, a največ svojo neozdravljivo bolečino, je nekega dopoldne obsijal zlat sončni žarek. Pismonoša ji je prinesel pismo iz Trnovega, kjer jo vprašujejo: ali bi hotela vstopiti v kak drug samostan, ki ima lepšo okolico in čudovitejši zrak. V mislih imajo neki samostan Dobrega pastirja, kjer uživajo življenje plemenitih redovnic zakrknjene kaznjenke. Sicer ni gotovo, da bi Anko sprejeli, vendar bi radi vedeli, ali ima še ljubezen do samostanskih celic.

»Oh, kamorkoli! Samo v samostan, v samostan!« je odgovorila Anka. »Tam bom pozabila na vse, kar je zunaj nelepega, in bom služila le Jezusu. Samo če morete, poiščite mi hišo miru; vsa drhtim od nemira, da se mi tudi ta vejica ne odlomi . . .«

Majda se je v teh dneh zdvajanja in nepokoja še tesneje naslonila na Anko. Odkar je namreč razkrila Anki svojo ljubezen do Tineta in bolesten dogodek z učiteljem Janom, ji je postala bližja kot rodna mati. Vsak utrip srca ji je poslej stekel v besedo. Ankin kolovrat je neugnano brnel, nove misli so se prebujale; iz Anke v Majdo, iz Majde v Anko. Nihče razen Anke ni vedel za Majdino skrivnost, le šuš-

ljanje nepotrebnih bab se je pretakalo od hiše do hiše: rada se imata. Pa resni ljudje niso temu prisluhnili. Tudi Tinetova mati ni ničesar slutila. Njen molek je še zmerom z eno mislijo živel: Da bi se vrnil v lemenat, Češčena Marija . . . Gorenja hiša pa je vse vedela. Pa kaj drugega naj bi vedela, razen da Majda nikamor ne vidi iz teh zmotnjav in Anka ji ne more dati nobenega pametnega sveta. Tine molči. Jan se tudi ne oglasi več, odkar je Majdino pismo za odložitev poroke doromalo. Molk, povsod groben molk.

Anka in Majda sta sleherno jutro krenili proti farni cerkvi. Med jutrnjimi spevi ptičev, med njivami in trtji. Majda se je čudovito dobro počutila v Ankinem vodstvu. Nekam otroško se je obračala k Mariji, naj ji svetuje iz te stiske. Tudi pogovor z Jezusom ji je bil tako odrešilen! Nikoli ne bi verjela, da se da govoriti tudi z bitji, ki jih ne otiplješ, tako tolažujoče. Ona odvratnost proti cerkvenim hišam, ki ji jo je vsadila vzgoja družbe, je polagoma izginjala. Uvidela je, da bi ji nihče izmed tistih ljudi, ki so cerkev mrzili, ne mogel ta trenutek tako potolažiti kot Jezus, ki prebiva v cerkvenih palačah. Čisto nagonsko, brez študija raznih apologetov in filozofov, je spoznala namen in posmrtnost človeka. Vse je človeku, ki se z vso silo ne brani resnice, tako svetlo, tako samoumevno. S srcem veruješ in dvomi izpuhte. Samo eno veš: vse je tako brezkončno, da se v globini zajeti ne da. Pa česar ne dojameš, veruješ. In srce je srečno.

Majda je čutila daljni klic: »Žrtvuj se. Veličastno delo je žrtvovanje za srečo bližnjega . . .« In tisti hip ni bila ta misel pretrda. Še je čutila Majda bližino božje pričujočnosti. Toda ko sta stopili z Anko iz cerkve in se je Majda ozrla proti postaji, ki vodi v Zagreb, jo je nekaj strašno stisnilo za srce: saj je vendar tam ono, kar pomeni njeno življenje.

»Ljubi Jezus, saj nisi Ti tega hotel. Ti želiš le srečo svojim otrokom. In vendar: kaj naj drugega storim! Jan z ljubečim srcem čaka. Ta dobri Jan, ki ni nikomur nikoli lasu skrivil. Oh, Jezus, tako sem zmešana, nikamor ne vidim iz te megle . . .«

Dekleti sta molčali. Vsaka svoje sta mislili, vsaka svoje trpeli. Tedaj stopi pismonoša pred Majdo.

»Gospodična, pismo iz Zagreba,« in pomežikne. S trepetajočimi prsti odpre kuverto in preleti kratke besede: »Spoštujem Vas, Majda, velika žena ste, kakršne še nisem srečal v življenju. Žal mi je le to, da sem prišel prekasno. Zdaj mi ne preostane drugega, kot da ostanem sam in umrjem z Vašim spominom. Zbogom, dekle,

bodi srečno!« Anka in Majda sta se objeli in tiho zajokali, Majda je čutila, da se je ta trenutek nekaj velikega v njenem življenju porušilo. Anka pa je spoznala velikost svojega brata, ki ga do tega trenutka ni poznala.

»Bodi srečna!« je rekel, na svojo srečo pa je pozabil.

»Ubožec!« je vzdihnila Majda.

»In ubožica!« je mehko dodala Anka.

Beloglavec-Kranjc Draga:

ODGOVORI

Da sem ti draga knjiga, si mi del,
da v meni slednji list prečitat hočeš,
besedo vsako vprašat: Rajaš? Jočeš?
da me potem do dna boš razumel.

In harpa naj bom, ki ob tebi poje,
pronikat hočeš v sleherni moj spev,
da srcu mojemu bi zvonk odmev
srcé zapelo jasno, mirno tvoje.

Ne veš, da knjiga sem skrivnostna vsa:
pismenka tajna se po listih vije,
ugankam sama ne razberem dna.
Sem harfa, ki iz sebe pesmi lije,
a rahlo v njih podtalni zvok drhti . . .
srcé si samo trdo ga taji.

KATOLIŠKO UDEJSTVOVANJE

APOSTOLAT DELA

Tretja pot, ki naj jo hodi katoličanka, da bo delala za božje kraljestvo, pa je a p o s t o l a t d e l a.

Pa zopet ne morem drugače, kakor da zastavim nekaj vprašanj: tebi in tebi in tebi.

Kaj si? Kakšen je tvoj poklic? Glej, tega moraš vršiti čisto samo v čast božjo in v korist soljudi, na katere se razteza tvoja skrb . . . in moraš zadnjo trohico svojih moči porabiti za to, da služiš, služiš, služiš! To moraš namreč vedeti: Kdor z božjo vdanostjo služi temu, kar njegova dolžnost od njega zahteva, kakor mu ukazuje se-

danja ura, ta potegne z magnetično močjo vse k Bogu, ki so dobre volje, ker po njem občutijo dih božjega duha.

Kaj znaš? — Morebiti razpolagaš z zmožnostmi, ki jih še nikoli nisi postavila v službo velike, svete, z Bogom in z ljudmi zvezane stvari? Glej, potem moraš končno vendar stopiti iz svojega skrivališča, iz zaprtega vrta svoje sebičnosti . . . moraš premagati vso svojo bojazen in skromnost in se ponuditi karitativnim in misijonskim društvom, voditeljem in voditeljicam dobrodelnih prireditvev in nabirk, raznim propagandnim odborom in centralam za dobro stvar s par prisrčnimi, a obveznimi besedami. V času, ko stopaš v pisarno, ali ko oddajaš svojo vizitko, ali ko pišeš svoje ponudno pismo, pa potihoma moli: »Gospod, Tebi se ponudim in vse svoje znanje, ki si mi ga dal, razpolagaj z menoj in pokaži mi nalogo, ki naj jo vršim za Tvoje kraljestvo!«

Kaj in koliko imaš? Koliko potrebuješ in koliko moreš pogrešati od svojih sredstev? Za tvojega Boga in za uboge brate in sestre Njegovega Sina? — Glej, povprašati moraš, kje so ubogi, bolniki, lačni in raztrgani, osameli in pohabljeni, če sama ne veš zanje! Poiskati jih moraš in z materinsko nežno dobroto krščanske ljubezni jim pomagati s svojim večjim ali manjšim izobiljem. Donesti jim moraš kruha in toplote za telo in dušo, postati jim moraš poosebljena dobrota, kakor moramo in znamo to pač mi, ubogi ljudje. Pa če ti je Bog v sedanjih časih, polnih bede in revščine, podelil toliko in takega, da se ti ni treba bati za vsakdanji kruh, o koliko in kakšnih potreb ti lahko naštejemo, velikih in malih, ki čakajo na tvojo pomoč . . .

Kaj delaš? — Zdaj govorim o delu v smislu udejstvovanja v tej ali oni obliki, ki ga lahko vzamemo s seboj v večnost. Kje je kadilo, ki naj ovija z blagoslovljeno meglico tvoje življenje? Oblaki in sonce nad človeškim življenjem tega ne store . . . oblak kadila ga posveča v božjo čast . . . Kje je zlato enega samega kakor zlato plemenitega dela? Kje je mira, mira z resnično vdanim pritrjenjem sprejetega trpljenja?

Sestra, v božji pričujočnosti razmisli le eno samo dejanje tvojega dosedanjega življenja, s katerim si eno samo dušo pridobila za Boga! Pa če do sedaj še nisi storila takega dejanja, pohiti se, stori je hitro, čim prej mogoče! Kakšno veselje, kakšna radost bo v nebesih nad teboj in nad izgubljenim sinom, izgubljeno hčerjo, ki si jo ti pripeljala domov k Očetu! Kako bogato ti bo povrnil Bog vse, kar si storila na eni . . . na mnogih dušah . . . v njegovem imenu!

Dandanes jih je toliko na krivih potih, o privedi jih nazaj na pravo cesto! Koliko jih pada prav zdaj, bodi jim opora! Koliko jih je v verigah greha in nemorale, pomagaj jim, da se oproste! Ne čakaj, hiti takoj na delo!

(Dalje prihodnjič.)

Bogumil M. Remec S. J.:

V LUČI MARIJINI

V brevirju beremo duhovniki te dni zgodbo o Jobu. Nesrečni Job je preklel uro spočetja, dan rojstva, sebe in sploh vse svoje življenje. Beremo pa še drugo zgodbo — o Marijinem rojstvu. Marija dneva svojega rojstva nikoli ni preklela, marveč nasprotno, blagoslavljala ga je in zanj Boga hvalila. Marija je rekla: *Moja duša poveljuje Gospoda in moj duh se raduje v Bogu, mojem Zveličarju* (Lk 1, 46. 47). In kar je Marija prerokovala: »*Glej, blagrovali me bodo odslej vsi rodovi*« (Lk 1, 48), se v resnici izpolnjuje. Ne samo Marija, ampak vsa Cerkev se veseli Marijinega rojstva in poziva, da se Bogu zahvalimo za ta milostni in presrečni dan.

Mi se Marijinega rojstva veselimo in ga proslavljamo, ker je to bil dan, ko je bila rojena Ona, ki nam je rodila Odrešenika.

Marijinega rojstva pa še posebno veselimo in ga moramo z radostjo in vso pobožnostjo proslavljati, ker je bil to dan, ko je bila rojena Ona, ki je odrešila ženo. Če bi Marije ne imeli, bi žene bržkone še zmeraj trpele v ponižanju in ne bi uživale časti in spoštovanja, ki ga jim je vrnila Marija.

Bog ni ustvaril samo enega spola in ne vsakega človeka posebej, ampak je ustvaril moža in ženo in njima dal roditeljske sposobnosti. Bog namreč hoče, da bi ljudje na podlagi ljubezni, ki veže moža in ženo, starše in otroke, brate in sestre, in ki je vir najpopolnejše sreče na zemlji, spoznavali Boga — neustvarjeno ljubezen in po tej hrepeneli. Žalibog je greh posebno hudo udaril ženo in jo iz enakopravne moževe družice in pomočnice ponižal v goli plen moške strasti. Kolikor več časa je potekalo, odkar je bil človek izgnan iz raja, in kolikor bolj je med narodi ginil spomin na življenje v raj, toliko bolj je tudi padala čast in dostojanstvo žene. En sam Salomon n. pr. je imel 700 žen in 300 priležnic (3 Kr 11, 3). Ako so se take stvari dogajale na zelenem drevesu izraelskega izvoljenega ljudstva, kako slabo je moralo biti šele na suhih drevesih poganskih narodov! Kako se je z ženo ravnalo in kaj so si žene same o sebi smele misliti, si na

podlagi omenjenega slučaja in drugih svetopisemskih poročil lahko predstavljamo. Še dandanes se pri nekaterih divjih narodih žena ne šteje za človeka, ampak za boljšo žival. Ob Kristusovem času si moški zaradi gospodarskih neprilik niso mogli vzdrževati mnogo žena, toda miselnost je ostala stara: žena je moškemu dana v zabavo in za strast, zato toliko nečistosti, prešuštva, zakonolomstva in splošne trdosrčnosti. Kristus ni obnovil samo božje prepovedi nečistovanja, ampak je obsodil tudi vsako hudo poželenje: »*Vsak, kdor gleda žensko, da jo poželi, je že prešustvoval z njo v svojem srcu*« (Mt 5, 28). In da bi še bolj zavaroval žensko človeško dostojanstvo, je žensko pritegnil k sodelovanju pri svojem odločilnem delu. Žensko je izvolil, da mu pripravi človeško telo in izkaže vso materinsko ljubezen.

S tem, da je ženo privzel v svoje odrešilno delo kot svojo porodnico in mater, je Kristus označil in posvetil žensko naravno nalogo materinstva. Mati biti, človeka zanositi, človeka roditi, človeka vzgojiti je nekaj tako čudovitega, tako velikega, tako lepega, da je Bog sam hotel biti rojen iz žene in svojo mater napraviti deležno materinske časti in sreče. Materinstvo je nekaj tako svetega, da je Bog zvezo med možem in ženo povišal in utrdil z zakramentom. S tem pa, da je svojo mater vkljub materinstvu čudežno ohranil v vsej deviški nedotaknjenosti in časti, je ženo rešil iz okov počutnosti in nizkega poželenja in poudaril njeno človeško osebnost in dostojanstvo. Žena ni ustvarjena moškemu za strast in naslado, ampak da z izpolnitvijo svoje osebne naloge proslavi Boga in sebe zveliča. Posebnih srčnih odlik in telesnih sposobnosti žena nima zaradi moškega, ampak zaradi lastnega naravnega namena materinstva.

Tako je deviška Mati božja Marija živa zastopnica ženske časti in ženskega dostojanstva. Marija je združevala popolno žensko čast: materinsko in deviško. Njene sestre se morejo ponašati le z eno. Katera hoče ostati devica, ne more postati mati, katera pa želi postati mati, se mora odreči dekliški časti. Gotovo pa mora vsako pošteno in verno dekle ohraniti deviško nedotaknjenost, dokler se ne poroči. To svojo deviško nedotaknjenost, ki jo imenujemo navadno *dekliško čast*, mora vsako dekle tako ceniti, da je izven svetega zakona ne žrtvuje za nobeno stvar in rajši umrje, kot pa bi se imela z grehom omadeževati.

Dandanes doživljamo zopet močan padec ženske časti in osebnosti. Naša materialistična, tostransko usmerjena doba pač ni sposobna za visoko in plemenito čutenje, ampak hoče samo tvarnega

užitka. Žalibog ženske same silijo v lastno propast. V svoji usodni ženski ničemurnosti se ne ustavijo pred nobenim sredstvom, samo da vzbudijo pozornost in zanimanje. Gotovo sme dekletke vzbuditi pozornost, da najde ženina. Toda nikakor ne za ceno svoje sramežljivosti, ženske časti in ženskega dostojanstva. Ako ti je Bog podelil žensko naravo in zvrhano mero lepote, te ni obdaroval zato, da bi se izročila grehu, ampak da postaneš v okviru krščanskega zakona mati, oziroma če se ne poročiš, da s svojo deviško čistostjo in sramežljivostjo proslaviš Boga. Ženska, ki se zaveda svoje časti in svojega osebnega dostojanstva, ne bo nikoli vzbujala pozornosti s svojo telesnostjo, marveč bo čarala z duhom, po onih besedah apostola sv. Petra ženam, ko piše: »*Vaš okras naj ne bo zunanji, v kodranju las in navešanju zlatnine ali v noši oblačil, ampak bodite skriti človek srca z neminljivim krasom krotkega in mirnega duha; to je dragoceno pred Bogom*« (Pet 3, 3. 4). Zato pa — nikar se ne motite; Bog se ne da zasmehovati. Kar namreč kdo seje, to bo tudi žetel. Kdor seje v svoje meso, bo od mesa žetel pogubljenje; kdor pa seje duha, bo od duha žetel večno življenje.« (Gal 6, 7. 8).

Opomba ured.: K temu načelnemu članku se nam zdi primerno, da izrazimo najstrožji protest katoliškega ženstva vse Slovenije zaradi nečuvanega žaljenja ženskega dostojanstva in ženske časti na letošnjem velesejmu. Naše uredništvo je dobilo celo vrsto protestov iz raznih krajev Slovenije, od katerih priobčimo enega tudi na tem mestu z vsemi podpisi:

Podpisane delavke tovarne »Stora d. d.« v Št. Vidu nad Ljubljano najenergičneje protestiramo proti poniževanju ženskega dostojanstva na letošnjem velesejmu, ter z vso odločnostjo zahtevamo, da se v bodoče to prepove. Me odklanjamo kult golote.

Knjfic Ana, Pečnik Jožica, Anica Novak, Francka Gabrovšek, Francka Valjavec, Tončka Arhar, Hvastja Marija, Milka Robida, Colarič Marija, Mrak Francka, Erjavec Marija, Trobec Ana, Pretnar Mici, Mimi Hafner, Šušteršič Angela, Bančič Marija, Šušteršič Cirila, Kati Štrekelj, Gutnik Francka, Mici Čepeljnik, Jenko Marija, Kermavner Mici, Rozalija Rakovec, Babnik Ivana, Kata Štrekelj, Ivanka Bučan, Soršek Mici, Cirila Kopač, Vera Cuderman, Kregar Ivanka, Novak Olga, Štrukelj Antonija, Julka Merjasec, Franja Hojkar, Trobec Marija, Jama Ivanka, Rodič Anica, Hvastja Pavla, Hacin Francka, Sajovic Marija, Šušteršič Milka, Hribar Francka, Jager Marija, Elza Cedilnik, Ivanka Bezljaj, Jama Vida, Bajec Kristina, Marija Tome, Jeromen Pavla, Pahor Viktorija, Sajovic Antonija, Milka Florjančič, Mici Ferbar, Tončka Oblak, Kos Mici, Vagaja Dora, Kern Kristina, Jama Kristina, Šušteršič Rezka, Jerinc Frančiška, Milka Kogovšek, Cerar Olga, Angela Reš, Mici Štrukelj, Švegelj Marija, Doroteja Zadnikar, Skopce Francka, Ida Battista, Sever Lojzka, Burgar Rezka, Hudnik Mici, Fani Ravnikar, Dobnikar Dora, Mrhar Marija, Hafner Anica, Antonija Omahen, Cilka Sever, Milka Sluga, Sever Fani, Francka Zalaznik, Rezka Verlic.

TINICA

Mrak pada tiho, pretiho. Mrak ovija trdo, pretrdo, ovija se okoli izmučnega srca Tinice. Na zahodu se žari; oranžni trakovi se delijo enakomerno po večerni nebesni obli. A Tinica ne vidi oranžnordečih trakov, ona vidi le sivi mrak, ki se pretrdo prijema njene duše.

V vasi laja pes, laja zateglo. Tinica ne sliši. Včasih je slišala, kakor je tudi videla oranžne trakove na zapadu in takrat je bilo to, ko je videla v njih vso lepoto in so jo ti trakovi nežno božali po licih. Danes pa se oprijema duše mrak in trakovi zarje ne pomenjajo nič več.

Ko je priplaval blede mesec in sipal bisere na zemljo, ovijal s srebrnimi nitkami lističe na vejah, je bila Tinica vesela. Zavriskala bi; v njeni duši je tkala sreča srebrne nitke.

Zapeli so fantje pod lipo, štiriglasno so zapeli. Doneli so zvoki proti gozdiču, tja proti šumeči reki. Trepetali so zvoki ob njej, ko je slonela ob oknu v mesečini. Utihiilo je petje, v njej pa je donela struna ob struni. Sedaj jih čuje, te strune, ki so bile nekoč tam, kjer se ovija danes mrak. In ko je pelo v duši, se je prikazal ob oknih Tone, ves mlad, z zarjo na licih, s srebrnimi nitkami v duši. Mladost je bila takrat, slišalo se je štiriglasno petje izpod lipe, videli so se svetli biseri na travi in srebro na listih...

Pa je prišel na to dan, prvi, drugi — in mrak se je ovijal srca Tinice vsebolj. V sebi je nosila skrivnost.

Bledi mesec je prišel, še je sipal srebro. —

Tone ni prišel.

Bolesti je bilo preveč, srce preslabo za njo. In prišel je dan, teža je bila v njem:

»Mati, tako je z mano! Odpustite!« Dolgo zadržane solze so padale.

»Od koga si se učila živeti! Od svoje matere se nisi!«

Zavpila je mati, usmiljenja ni bilo v njej.

Sramota bo legla na hišo, kazali bodo za njo, obsodili bodo tudi njo.

»Idi, vzemi križ na rame, ne vem, če sem še tvoja mati!«

Preveč je! Ljudje se ji bodo za hrbtom smejali. Niti v cerkev ne bo mogla.

Ne more! Naj gre rajši hči!

Trdo so padale besede. Bile so huda pokora za greh.

Tinica je čutila bolečino, ki je sezala globoko, na dno srca se je zagrebla.

Sivi mrak okoli duše!

Bodi tedaj, ker hoče mati. Vzame križ na rame. Da ne bo hiši v sramoto. Gre. Če ostane, preglasni bodo jeziki.

Nemo je zrla mati in ni videla bolečine.

Naj gre! Za pokoro in radi ljudi!

Težki dnevi minevajo počasi. Mati trpi, hči še več.

Mati se odpravlja k sestri v predmestju. Ve, da je tam Tinica. Naj gre domov. Ljudje govore še več.

Tinica, Tinica, trdo prijema mrak. Veliko je pokore in solz za en sam greh.
Prezgodaj, predčasno je bilo.

Tinice ne spozna nihče več.

Ko je padal blede srebrni mesečni trak na okno v predmestju, je prišla s
trudnim korakom mati.

»Tinica naj gre domov, dovolj je pokore!«

Luč brli v sobi. Mati je zvedela. Ne spozna skoro svojega otroka. Zaječi,
vrže se k njeni postelji:

»Veliko je pokore, otrok, zaradi greha in zaradi ljudi!«

Francka Zupančič:

VADI MISLI!

Misli so moči, bistvenosti, sile. Sluge so, ki nam donašajo vse zaklade sveta,
vse lepote neba. Ali pak so strašni despoti, denarni, ki nas vodijo v bolezen, nas
usužnijo, umore.

Velikega pomena, rekla bi, odločilnega pomena je to kar mislimo. katerim
mislim puščamo vstop in katere odvrčamo. Kajti to, kar mislimo, določuje naše
telesno obnašanje, ogenj ali neutrujenost naše duše, pogled naših oči, barvo naših lic.

Prentice Kulford (1834—1891), genijalen Amerikanec, je bil prvi, ki je vzbudil
našo pozornost na učinku in udejstvovanju misli, na elementu mišljenja, na tvarini
mišljenja, ki pa jo je smatral realno kot vsako fizično stvarino. Po vseh mogočih
poklicih, (časnikar do l. 1886.), se je v enem letu umaknil v gozd New-Jersey-a, kjer
se je v lastno zgrajeni leseni koči posvetil sestavi knjig. Njegovi »The Gift of the
Spirit« —, »The Gift of the Understanding,« in njegovi »Essay« so bile novost,
duh vsem čitateljem. Z vsem pa nam je njegovo delo poziv, da negujemo misli.
Toda negovati jih ni nič drugega kot nadzirati življenje in je urediti.

Ne dopustite vsakemu dušnemu bedaku, ki tava naokrog, vloma v vašo notra-
njost. Ne udajte se vsakim čenčam, varujte se misli nevoščljivosti in sovraštva!
Ne poslušajte obrekovanja, zavržite vsako laž, iztrebite bojazen! Oprostite se ma-
lovernosti, nedobrih, zlih misli! Izženite vse vrage in škrate nemira in skrbi, nazaj
k vragom in škratom, odkoder so prišli! Mislite jasno in mirno! Gojite misli lju-
bezni, dobrote in blagohotnosti do bližnjega! Imejte zaupanje in srčnost! Osta-
nite močne, ker ste del neke božje celote na zemlji! To bi bile misli, kot jih je
Prentice Kulford izrazil. In ta Amerikanec je bil celo dovolj srčen, da je napisal:
»Želje ljudi so ukazi božji!«

Ker je pač videl v vsakem ustvarjenem bitju odsev Boga, »neskončnega duha
vsega dobrega,« kot ga imenuje, in celo v človeku, ki je kralj zemlje.

Dandanes negujemo na vse načine delo, toda ne negujemo še misli in duha.
Kakor ne znamo živeti fizično — (problem naše prehrane na primer še ni razre-
šen, ker je še vedno vprašanje, je-li človek mesojedec) — tako živimo tudi duševno
na način, ki je bolj sličen polomu kot zgradbi, ker naše duševno življenje je kakor
nemirno jezero, vedno več ali manj viharo, v vednem valovanju. Toda večne zve-

zde se utrinjajo le na mirnih gladinah. In duh božji lahko govori šele, kadar človek molči.

Kakor mislimo nocoj, naše nocojsnje razpoloženje vpliva na naš sen in ta na razpoloženje in ustroj prihodnjih dni. Jeza, nemir, vsakovrstno razburjenje, srečanja na cesti, par besed, razgovor z bližnjim, kvaliteta njegovega mišljenja, njegovih nazorov: vse vpliva na nas in vzbuja v nas dobro ali zlo. To je medsebojna, vzajemna duševna vez med ljudmi. Kdor bi bil bistroiden, bi lahko opazil duševne in fizične toke, ki valove od človeka do človeka.

Vadite se v premišljevanju!

Poživite in okrepite se v virih, iz katerih žubori prvoten duh: v naravi, v umetnosti in v večnih resnicah.

Mara Stepanova:

PRVO SREČANJE

V toplo noč so puhtela mlada življenja, mrakovi nad njimi so skrivnostno tonili v zvezdnato nebo. V rebrih je čudežno žarelo: srebrna luč meseca je plavala nad njimi. Bajne pravljice so oživlale v čudovita bitja, njih življenje je dihalo iz mrakov in luči, iz belih znamenj po polju, iz trohnelih križev; velikih in nepremagljivih borcev sto in sto tisočletij. Bela znamenja, trohneli križi. Svet simbol naše Bele zemlje, najdragocenejša svetinja davnih naših očetov, ko so še kri prelivali za njo, da so jo bili vredni nositi, in nikdar neizpeto himno zmage nad peklom. Zato so blagoslovljena naša polja, zato so polne trte naših vinogradov, ker so bela znamenja v njih, ker življenje trohnelih križev diha nad njivami, in ker ona sveta, nikdar neizpeta himna raste z njimi vred, da ohranja bele duše bliže Božjemu objemu.

Daleč doli na jugu sem slutila komaj vidne obriske kraških brd; nad njimi se je utrgal žareč biser in ugasnil v srebrno morje pod sabo. Zazrli sva se v ugašajoč žar, v jedva zaznavajoče silhuete onih brd in najine oči so se za trenutek srečale: iste misli so zasanjale v njih, moja bolest je zrla vame iz njenih globokosanjavih. Zdelo se mi je, da bi jo morala objeti kot sestra, njo, ki sem oni dan prvič v življenju srečala, a sem v onem trenutku doumela vso njeno dušo.

Oj sestra, hvala ti za to odkritje! se je izvilo v meni in toplo sem stisnila njeno roko, ki je ležala v moji.

Obstali sva. Krog naju je sanjal poletni večer, v zvoniku trifarske cerkve je pel veliki zvon...

Zdrava Marija, milosti polna, Gospod je s Teboj!... Daj, o Mati sedem žalosti, da bi bolj ljubili Njega in Tebe, da bi nikdar ne šel od nas s svojo ljubeznijo, ki smo jo tako potrebni!

Nekaj težkega je padlo vame. Premagana od bolestnih čuvstev sem tonila v trpko bolečo omotico, velika pekoča solza mi je kanila v dušo, kot morje je zrasla v njej. In v globočino teh voda se je potapljal moj duh, trudno in bolešno je begal sredi grozečih temin.

Kot v sanjah sem poslušala ono pretresljivo povest o trpečih bratih...

Od kar vem za bratov bolečino, mi je južni veter kakor vzdih. Mimo moje ci-prese pod oknom joče, mimo rož mojega vrta gineva omahujoča pesem nevidnih zlomljenih strun. Čuj sestra: brat poje tako, brat, ki ve, kaj je velika sveta ljubezen matere, ki čuti isto v sebi, a je ne sme dajati! Zadnjo struno njegove vijoline skuša streti zli duh, a je pesem vkljub temu stoinstokrat lepša.

O, veličastna pesem prepovedane svete ljubezni, po sili zatajevanih čuvstev, tisočkrat lepša, ker uhajaš izpod strtih strun bratske vijoline!

Kadar vre južni veter mimo mojih oken, takrat slutim kako polzijo krvavordeče kaplje raz njegovih kril in skozi večerne zarje tonejo v naše zemlje. Skozi večerne zarje, skozi temine in mrakove, iz dneva v dan ... Sestra, vidim, vse vidim: vsa krvava so naša polja, vsa polna omahujoče pesmi zlomljenih strun; naša brda so odeta vanjo, sredi njih zelenja trepeti in ne ugasne nikdar. In če bi skala ne bila kamen, bi se stopila v lastni bolesi. Tam onkraj je drugače. Ubije brat sobrata zaradi ljubezni, ki mu jo je Bog vcepil v srce; še v grob pljuje za njim, ker je ljubil! O proklet bodi Kajn, stokrat proklet, ker ubijaš ljubezen, ker teptaš naj-svetejša čuvstva.

Gospod pa je rekel: Kdor spoštuje in ljubi mojo zapoved, ljubi mene in ta bo deležen moje ljubezni! In še je govoril: Kdor zaradi pravice preganjanje trpi, bo deležen s slavo ovenčanega vstajenja, ki je pripravljeno, zanj, ko pride njegova ura! Amen! —

Venceslav Winkler:

HIŠA V GRAPI

Povest.

(Nadaljevanje.)

9.

Če ni sonca v srcu, ga ni na nebu. Marjetka se je z muko obračala po kuhinji in sobah. Kamor je pogledala, je videla zlobne obraze, vsaj zdelo se ji je tako. Stara gospodinja jo je merila s sivimi očmi, opazovala vsak njen gib in zdaj pa zdaj odkimavala z glavo.

»Vse drugače, vse drugače,« je nezadovoljno mrmrala.

»Kaj sem vam storila?« je obstala Marjetka in bruhnila v jok.

»No, no,« je trepetaje vstajala starka. »Saj ni nič posebnega.

Tega mi vendar ne moreš prepovedati, da bi govorila, ne?«

»Zmeraj prežite name!« je odkrivala mlada.

»No, no, no!« se je pomikala starka iz kuhinje. »Prav treba ti je tuliti, vsa vas te bo slišala.«

Ko je videla Marjetka, da je sama v temačni kuhinji, je sedla k ognjišču in pustila, da so se ji razlile solze, kakor je hotelo srce. Tiste sanje o lepih dneh in o poljanski zemlji, ki so jo tolažile ob Andreju v Grapi, so nenadoma splahnele, ostal je samo še trepet,

pričakovanje nečesa bridkega. Vsakega koraka se je bala. Če se je ustavil voz pred hišo, jo je obšlo, da prihaja nekaj strahotnega, če so se kje odprla vrata, se je stresla. Nerazločna stena je ležala med njo in svetom. S kom bi se pogovorila, komu bi povedala vso težo, ki jo razjeda. Prešla je vse ljudi, a ni našla nikogar. Sama, prav sama je, nikogar ni pri njej. In vsega se boji, stare gospodinje, gospodarja s prežečimi očmi, poslov, ki ne ubogajo, ki se godrnjaje obračajo, kadar kaj ukaže. Najbolj pa Andreja. Pravzaprav njegovega smeha. Vsi ti veliki prostori so polni širokega smeha, takega, ki vzbuja grozo in davi človeka. Še polje tam zunaj ni tako kot drugod. Niti sosedge je ne priznavajo. Ko jo vidiijo, se naslonijo na orodje, spogledajo se in zastrmijo za njo.

»Ta je torej tista. Kaj pa išče na teh njivah? Od nekdanj so že Gornikove, kako, da Graparska ukazuje na njih?«

Da, to je tisto! Graparji bi se ne smeli premakniti iz Grape. Pa kaj ni služil Matevž prav pri tej hiši? Nihče ne spregovori o njem. Tu hitro pozabijo na ljudi, vajeni so izprememb. Graparska! Kaj ji ni tudi Andrej zalučal tako besedo? Z revno preprostostjo spozna, da je v tem kamen spotike. Graparska! Prišla je za deklo, zato so tako uredili, zato so izbrali njo.

Ali bi vprašala? Koga?

Puste stene bi ji odgovarjale.

Zmeraj bolj čuti, da je sama. Posli se ji izogibljejo, zdaj pa zdaj razloči zasmehljivo opazko, zloben smeh. Umika se, da bi ne bila komu v napotje. Oče in mati godrnjata po svoji navadi, Andrej priropota v mraku, vpraša po večerji, nato spet izgine.

»Kod hodi?« jo skrbi.

»Andrej ima delo,« odgovarja stari.

Delo!

Skoraj vsak večer se vrne vinjen ob desetih, enajstih.

Kakšno delo?

»No, to je treba pač razumeti,« razlaga starec. »Naša hiša je tako rekoč med najboljšimi v fari. Zdaj iščejo novega župana. Čemu ne bi poiskali Andreja? Ali mu ne privoščiš tega?«

Marjetka je osupnila. Vse bi razumela, tega ni mogla. Saj je vendar Andrej dovolj pameten. Tako visoko ne more in ne sme segati.

»Da, da, hudo možu, ki ga žena ne razume,« je pritrdila stara Gornikovka.

Marjetka se je sklonila pod udarcem in pobledila. Ničesar ni odgovorila. V duhu je preletela vse dni, kje je njena napaka. Premislila je vse besede, ničesar ni našla. Po dolgem času se je obrnila:

»Kako, da ga ne razumem?«

Spogledali sta se s starko.

Nobena ni povabila oči.

»To se le tako reče,« je pomagal s trudnim glasom Gornik. »Saj ni treba tako tehtati vsake besede. Strašno si občutljiva. Ko bi vedela, koliko sem jih preslišal, kar sem živ! Pa kaj to! Človek ne sme vsega vzeti za zlo.«

»Ne sme, ne sme!« je trepetala Marjetka.

Sredi popoldneva je šla preko dvorišča. Kakor v omotici je iskala poti do svinjaka. Obstala je pri živalih, gledala jih in jih blagrovila za srečo. Ko se je vračala, jo je presenetil smeh pred hlevom. Obe dekli sta se skušali izmuzniti v hlev. Ni mogla strpeti, spustila je posodo na tla in stopila bliže.

»Kaj mi hočete?« je dejala s hripavim glasom.

Dvoje nerodnih obrazov je zastrmelo vanjo. Videla je skozi umikajoče se oči prav do dna srca. Sovraštvo? Zasmeh?

»Čemu se smejete?« je ponovila in obraz ji je pobledel.

»No, smejati se bomo vendar smeli,« je dejala starejša izmed dekel izzivalno.

»Meni ne!« je kriknila Marjetka.

»Kaj pa je!« se je oglasil tik za njenim hrbtom stari Gornik. Naslonjen na palico je prihajal po dvorišču, sledil mu je star pes. Marjetka je hotela razložiti, a je spoznala po obrazih, da jo vsi gledajo neprijazno, vzdihnila je in stopila po posodo, ki jo je prej spustila na tla.

Dekla je pa hinavsko razložila:

»Oh, pri tej hiši bi se še smejati ne smela več. Odkar je prišla mlada, je povsod sama puščoba.«

»Prav res!« sta pritrdila zamolklo hlapec in druga dekla.

»Delat!« je zakričal starec in dvignil palico.

Potem je stopil za Marjetko.

»Čemu se jim nastavljaš in iščeš prepira?«

Ni se ji zdelo vredno, da bi se branila.

Pri večerji je znova zadela ob sovražne oči. Zganila se je in zaropotala s skledo, ko jo je postavila na mizo.

»Uh, kako smo nataknjeni!«

»Molčite!« se je zasukala Marjetka.

»Glej no, glej!«

Presenečena je strmela v zasmehljive oči. Ozrla se je po materi in očetu, kakor bi iskala pomoči. Sedela sta pri peči in molčala, kot bi se nič ne zgodilo. Naslonila se je na vrata in vsa vroča čakala. Drgetala je od razburjenja.

»Kaj nas zijaš? Večerjo!« je zaklicala znova dekla.

»No, no!« se je vmešal stari.

Drugega nič.

Marjetka je stisnila ustnice in sunkoma sedla k peči.

»Kdo pa prav za prav ukazuje pri tej hiši?« ji je ušlo skoraj s krikom: »Jaz ali vi?«

Tišina je legla v sobo. Starinska ura je enakomerno tiktakala. Na dvorišču je otožno zavijal pes.

»Kdo ukazuje?« je ponovila hripavo.

Počasi se je dvignil stari Gornik.

»Kaj se bomo prepirali«, je dejal počasi in popravljal pipo, »posebno zdaj, ko ni Andreja doma. Saj ni nič posebnega, a se lahko vse sprevrže. Marjetka, pojdi gor!«

Pogledala je vse po vrsti, videla je same mrzle obraze, povescila je glavo, vzdignila se in odšla.

Na stopnicah se je ustavila. Zdelo se ji je, da sliši za seboj zamolkel smeh . . .

Pohitela je in ko je bila sama v sobi, se ji je zdelo, da je ostalo vse hudo nekje daleč za njo. Oddahnila se je in prižgala luč. Ko je zapljuskala po sobi svetloba, se je obrnila k ogledalu. Zganila se je. Čutila je neznansko slabost, noge so jo same zanesle k postelji. Tedaj se je zbudila v njej tista čudno lepa misel, ki je podzavestno kljuvala v njej že nekaj dni.

»Hvala Bogu, zdaj se bo vse pozabilo!«

Začela je premišljevat, če bo res. Dihala je hitreje, celo nasmehnila se je. Da, res bo. Če bo deček, naj bo Andrej. Sama ni vedela, zakaj je najprej zahrepenela po imenu Andrej . . . To bo za spravo. Toliko se je že naplelo gorja, da ga ne more več nositi. Morala bi zbežati. Svet je velik, a zanjo bi ne bilo ceste, razen k domu v Grapo. Sprava, sprava. Neznana sladkost jo je obdajala. Morda so

hlapec in dekli kar tako govorili. Trudni so in kipi nezadovoljstvo iz njih. Zemlja jih ubija. Gornik govori z veseljem, kako je garal do desetih zvečer. Delal je na svojem. Posli ne razumejo tega. Mrtvo gledajo po vremenu in se ne ganejo, ko pobija toča. Treba je imeti dom. Ali ga ima? Prav pred nekaj minutami je spoznala, da ji vsega manjka.

»To še vse pride!« se je tolažila, a v srcu ji je plalo: »Besede! Čemu si lažeš? Zaradi nenadne misli na otroka hočeš vse zavreči! Pomisli!«

Res je pomislila. Toda kot nekoč v Grapi, so ji tudi zdaj rasle sanje nekam v jutrišnje dni. Pestovala bo dete, Andrej bo pozabil na vse in bo mir v hiši, neka toplota, ki je zdaj ni. Mir, mir! Hudo je, kadar se morajo umikati oči očem. Skušala si je dopovedati, da se bo vse izboljšalo. Saj nazaj ne more več, ustvariti mora dom, da se bodo zbirali okoli nje, ne ona okoli drugih. Andreju pa odpustiti. Čas prinaša pozabljenje.

Če bo deklica, bo še lepše. Vendar Andreju ne bo všeč. Vseeno je. Razveselil se bo, ne bo več tak kot doslej.

V tihe misli o otroku se je ves čas mešala bolečina o ponižanju pred posli. Skušala jo je utajiti, opravičiti, a se ji je zdelo, da pokriva ogenj s slamo. Gori, gori, ne more ugasniti. Če bi vsaj Andrej prišel . . .

Ni ga. Mrak raste v večer, zvezde se razpenjajo čez nebo, moža še ni. Veter buči mimo oken. Za trenutek pomisli, da bi šla v kuhinjo, precej dela imajo. Hoče že vstati, a jo bolečina potlači spet na posteljo. Nikamor ne gre. V razdvojenosti posluhne. Iz kuhinje odmevajo glasovi.

»Pojo«, jo obide.

Enolična zategnjena pesem pljusne do njene sobe, ko nekdo odpre vrata.

»Nocoj, ko mene ni!« spozna trepetajoča.

Spet bi rada vstala, spet se umakne. Razbila bi pesem. Naj pojo, vsaj ta večer. Vpričo nje bi ne peli. Bila bi jim v napotje.

Potem leže v hišo spet tišina. Ura na nočni omarici pritajeno meri čas. Zdaj bi že moral priti. Nekje se je zakasnil ali ga pa sploh ne bo.

»Toliko bi mu povedala!«

Pa saj ve, da je vse skupaj le želja. Ničesar mu ne bo povedala, še kar jo bo vprašal, bo prikrila.

Pri Fari bije ura. Vetrovi nosijo udarce zvonov na vse strani. Andreja ni.

»Ne bo ga«, se uda v praznoto.

Zdaj pri luči se ji zdijo te poslikane stene prijaznejše, bolj domače. Mogoče bi bile tudi podnevi, če bi se uprlo vanje sonce z vso močjo. A sonce je predaleč. Kakor bi se izogibalo te visoke hiše.

Ostati mora in živeti. Vse ceste so zaprte, nazaj ni mogoče. Za večno je privezana. Torej!

Nenadoma jo obide pogum, dobro razloči, kako ji plapola kri po žilah, stisne ustnice in se sunkoma dvigne.

»Kar v kuhinjo stopim, kot bi se nič ne zgodilo. Saj sem vendar gospodinja.«

S toplim smehljamem na ustnicah stopi do vrat, ko jih pa odpre, vzvalovi spet iz kuhinje tista zategnjena pobožna pesem.

»Pojejo«, se ustavi. Nekaj časa čisto mirno posluša, nato počasi in previdno zapre vrata in se vrne k postelji. Tiho sede nanjo in nepremično zre v steno.

Dobro razume, da ji nečesa manjka . . .

Andrej je prišel šele drugo jutro. Nekaj časa je oklevala, nato mu je vse razložila. Vse, tisto o ponižanju in nazadnje čisto narahlo še o otroku.

Malomarno jo je poslušal. Ko je končala, je zamahnil z roko in se nasmejal.

»Kaj se vznemirjaš? Saj ni vredno. To vendar ni nič posebnega.«

Ni ga razumela, kaj je mislil. Spomnila se je, da ji je stari Gornik povedal skoraj ravno tako. Osupla je čakala, da ji bo kaj pojasnil. Ni se zmenil zanjo, trudno je odgovarjal očetu, nato se je odpravil spat.

Vse bolečine so se ji zopet vzdramile in napolnile srce do vrha.

V jasnem popoldnevu je pripekalo sonce, da so ljudje iskali sence.

»Zgodaj je začelo«, je godrnjal Gornik.

Marjetka ni čutila sonca. Bridka vročina ji je palila telo ves dan, kamor je stopila, jo je spremljala zavest neurejenosti in nemira. Andrej se ji je umikal. Zakaj? Sprava, tiha sreča, ki je sanjala o njej,

se je spet odmeknila nekam daleč. Ob takih trenutkih ji je stopila živo pred oči Grapa z mirom in zadovoljstvom. Zdajle delajo. Matevž in Tonče se mučita po ves dan, resna sta, da bi jima motile delo kake sanje, jima še na misel ne pride. Kvečjemu Tončetova enolična beseda, da je nekaj narobe . . .

Marjetka dela. Težke misli izginjajo, pa spet rastejo.

Nenadoma jo zruši smeh na dvorišču.

Andrej!

Vsa zgori, v trenutku je zunaj. Močna svetloba jo oslepi, potem se razgleda. Pred hlevom stojita Andrej in dekla Franca. Smejeta se, Andrej jo drži za roke in ji nekaj pripoveduje. Marjetko presune, nasloni se na podboje vrat in čaka. Počasi se onadva zavesta, Andrej se obrne in spusti deklino roke. Namrši se, napravi nekaj korakov in zareži:

»Kaj zijaš!«

Marjetka se zgane. Bledo lice se ji čudno sveti, ustnice ji trepetajo.

»Moj Bog, moj Bog!«

»Nimaš nič dela?« se ji približa mož.

Kot bi se zbudila iz sanj, ga pogleda z očmi, polnimi solz. Andreju se ukrivi hrbet, tiho se obrne in krene proti kozolcu. Tiho gleda za njim.

Dekla se še zmeraj smeje.

»Kaj se smeješ?« plane iz gospodinje.

»Saj ni bilo nič hudega!« plane jedko iz dekle. »Pri miru naj me pusti. Prej bi ga lahko imela kot vi!«

Marjetki izgine zadnja kaplja krvi iz lica, nekaj časa strmi po dvorišču. Zdi se ji, da se ves svet ziblje, hlev se je nagnil, vsak čas se bo zrušil. Sama ne ve, kako omahne v kuhinjo. V kuhinji je hlad. Neznanska utrujenost ji mrtviči telo. Težko sope, srce ji bije nerazločno. Zdaj razume vse. Vse se ziblje okoli nje, vendar je vse jasno, tako jasno, da vidi do zadnjega kotička srca, do poslednje skrivnosti.

»Zdaj bi rada umrla«, jo obide mehkoba. »Nikomur več bi ne bila v napotje, pozabili bi name in življenje bi teklo kot doslej.«

Res bi bilo najboljše. Ali naj vstane in zakriči? Vsa hiša se bo zbudila, spogledali se bodo, češ, kaj se je prav za prav zgodilo, nazadnje jim bo vse smešno, saj ni nič posebnega. Da, nič posebnega ni to.

Mora se umakniti. Proč, proč!

Bleda se dvigne, pusti delo in se odpravi v sobo. Na stopnicah posluhne. Nekdo je prišel v kuhinjo in pospravlja posodo.

»Marjetka!«

Dobro pozna Andrejev glas. Zdrzne se in skoči v sobo ter se zaklene.

»Marjetka!«

Trdovratno molči. Koraki se bližajo, pa spet ugašajo, nato nekdo zapre kuhinjska vrata. Zdaj bo mir.

Trudna in bolna se zruši na posteljo, zarije obraz v blazine ter jih moči s solzami.

Zunaj sije sonce, drevje diši v cvetju, ljudje se smehljajo, kakor bi se nič ne zgodilo . . .

Proti deseti uri jo spet vzdramijo koraki. Dvigne se in strmi v vrata. Koraki se približajo, nekdo hoče odpreti vrata.

»Kdo je?«

»Odpri!« zakriči Andrej.

Počasi stopa k vratom in jih odklene.

»Pred kom se zaklepaš? Pred menoj?« zahrumi Andrej, ko vstopi.

Mirno ga pogleda, bleda in tresoča se, nato se obrne in ga pusti pri vratih. Tiho sede na posteljo in čaka.

»No, kaj ti je?« mrmra mož, zapre vrata in napravi nekaj korakov. Neka težka stvar ga vendarle moti. Razločno čuti, da se ne more več smeјati, bolj in bolj ga tlači spoznanje, da ne more kar tako preko vsega.

Marjetka ga gleda z mirnimi očmi.

»Ne razumem te,« pravi tiho.

»Nič hudega se ni zgodilo, kaj se zaganjaš vame?«

Andrej ne ve, odkod raste v njem nemir. Glas se mu trese, telo mu trepeti.

»Nič hudega? Samo to mi moreš povedati? Zakaj se ne smeјeš? Tako primerno bi bilo, da bi se glasno zasmeјal. Saj se znaš.«

Andrej stopi prav do nje, zagrebe se v njene oči in počasi izpregovori:

»Kaj mi hočeš?«

»Da začneš drugače,« govori tiho Marjetka. »Po vseh vaseh hodiš, ljudje marsikaj govore, doma ostani in delaj.«

»Ti!« se sključi mož. Obraz mu zardeva pa spet bleди. Nečesa

ne more razumeti. Nenadoma se vzravna in stopi na drugi konec sobe.

»Da govorijo? Kaj govorijo?«

»Marsikaj. Saj si zmeraj med njimi, lahko bi kaj slišal.«

Andreju spreleti ustnice rahel nasmeh. Obraz se mu nenadoma spači, z močno roko si popravi lase ter vzklikne:

»Pa kaj vse to! Naj govorijo, kar hočejo. Nikogar se ne bojim. Čemu tudi? In ti, ti! Tebi je vseč, da me lahko vznemirjaš. Molči in delaj! Odkod si, kaj si prinesla? Molči!«

Glas mu je rastel, pri zadnjih besedah je udaril s pestjo po mizici, da se je stresla. Mala vaza na njej se je prevrnila, zakotalila se in padla na tla ter se razbila. Obstal je za trenutek ter zastrmel v ostanke.

»Vse boš razbil!« je dahnila Marjetka.

»Kaj te briga? Vse lahko razbijem in moraš molčati, molčati!«

Mrak je legel v sobo. Petrolejka je drhtela, Marjetki se je meglilo pred očmi, napolnjenimi s solzami.

»Ne morem več, ne morem!« je kričalo v njej. Ni se mogla več vzdržati, zaihtela je na ves glas.

»Kaj tuliš?« je zamrmral Andrej.

Mrzlo je hodil od vrat do oken, nevolja je rasla v njem. Te težke stene tlačijo človeka, treba je bežati. Zdi se mu, da ga od vseh strani tiščijo težke misli, nikamor se ne more umakniti, nikamor.

»Prekleta!« zamrmra.

Smeh je umrl. Ozre se po jokajoči ženi, pograbi klobuk in zbeži.

»Andrej!« krikne Marjetka.

Prepozno. Težki koraki ugašajo na stopnicah.

Odšel je.

Marjetka je ostala sama, sama. Počasi so ji solze ugasnile, velike oči so ji zastrmele v umirajočo petrolejko.

Kje je pot iz tega gorja?

Čez hribe se je prisvetilo jutro.

Marjetka se je vzdignila iz omotice, globoko vzdihnila in se začela pripravljati.

Čez pol ure so zaškripala vrata Gornikove hiše. Na dvorišče je stopila Marjetka s culo v roki. Velik pes se ji je približal in se vzpel po njej.

»Priden, Karo, priden!« ga je pobožala. Pes je prijazno pomahal z repom, nato se je napotil čez dvorišče proti skednju.

»Zbogom!« je dahnila Marjetka in stopila na cesto.

Na vzhodu je raslo izza oblakov sonce. Pri Fari je bila ura. Marjetka je štela.

»Pol petih. Čez dobro uro bom doma.«

Nato se napoti za vasjo proti Grapi . . .

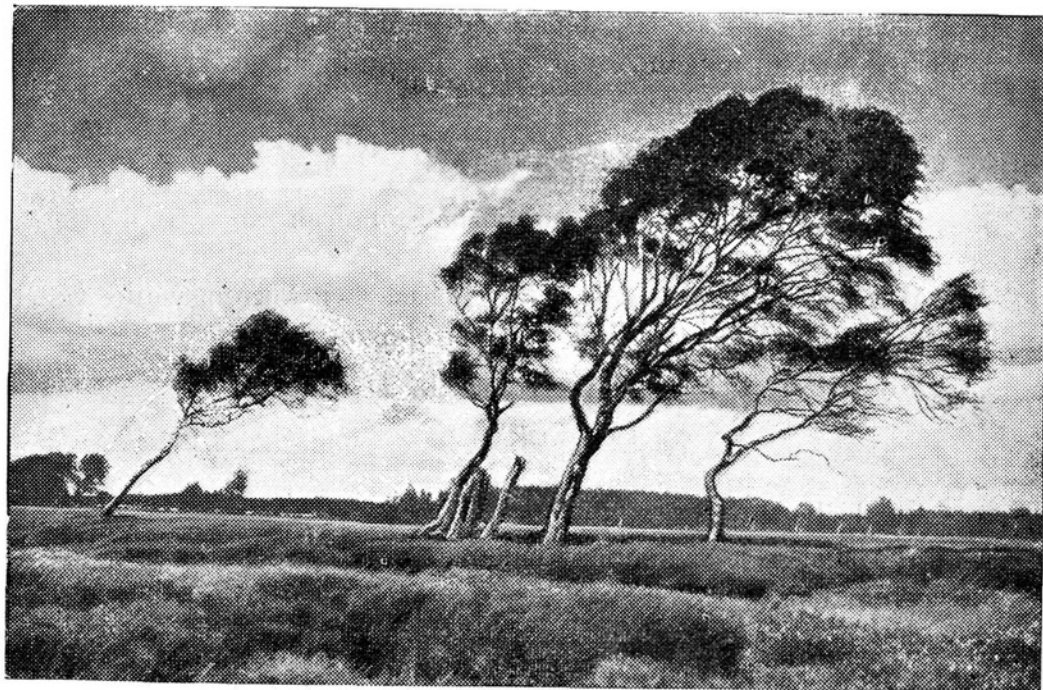
(Dalje prihodnjič.)

Beloglavec - Kranjc Draga:

BELA BREZA HREPENENJA

Bela breza hrepenenja
steza v zrak roke srebrne,
da objela srečo bi,
srečo, ki se več ne vrne.
A v spoznanju večne rane
k tlom poveša mrtve roke;
o najraje bi zagrebla
v črno zemljo mrtve roke.
Bela breza hrepenenja:
živ mrlič okameneli;
sveta ura le polnočna
jo vzbudi k prelesti beli.

In takrat ni bele breze,
v svetlih strunah so glasovi.
In takrat ni vej srebrnih:
le srebrni so zvonovi,
In takrat ni belga listja:
bele breze hrepenenja,
o, takrat je sveta harpa,
harpa živega trpljenja.
Pesem lije iz nje težka:
prapesem, ki prepleta svet,
ki ji vir srce brez dna je,
in zato ji ni besed.

Pozna jesen.

DEKLICA

VDOVICA

Moža, o ne, ljubljence so mi pokopali... Ob grobu je vse črno ljudi. Vsi so resni in me čudno gledajo. Nekaj težkega mi je padlo z ramen. — V daljavi slišim, kako zvonijo k poroki... Včeraj je tako zvonilo. Zdi se mi kot takrat, ko je odhajal za mesec dni v tujino. Priklenila sem se k njemu, ob njem so drveli ljudje in sprevozniki — mnogo ljubeznivih obrazov in vsakemu se je moje srce zasmajalo kot v zahvalo, ker bodo sprejeli v svojo družbo mojega moža. Gledam ljudi, ki sipljejo prst v grob. Kako čudno odmeva! Gledam ljudi in moje srce se dviga, kot bi hotelo pobožati vse te dobre roke, ki sipljejo prst za mojim možem — kot bi mu mahali v slovo tam ob železnici...

Vračam se z grobov. Čudno nerodna se zdim sama sebi, omahujem v hoji, desnica išče v zraku, kot bi se hotela okleniti močne roke. Ogledujem ljudi, kako hodijo, kako držijo roke in glavo in kako so čudno hitri... Zagledam deklice in zahoče se mi, stopiti med nje... Moj stas je prav tak in moj obraz je še mil in nežen in tudi moje srce je še čudovito otroško — saj ne vem nikomur nič povedati o življenju. Vzravnam stasito postavico, našobim obrazek in z rokami nežno ovijem torbico — pajčolan se mi lepo ovija telesa.

Srečavam ljudi. Radovedno se ustavljajo. Korak mi omahne, z desnico iščem trdne roke in sklonjena bežim v samotno stanovanje. Veter neusmiljeno igra na moja ušesa: Vdovica, vdovica...

DETE

O Bog, rodila bom dete! Nekaj močnega, trdega je leglo name, slabost mi prehaja v ude. Grem po cesti in ljudje upirajo vame oči in nebo se čudno skriva v meglene oblake in prazna tišina veje mimo. Kaj hočejo od mene ti čudni obrazi, ti oblaki, ta tišina? Detece nosim in grem nekam daleč kot na obiskovanje...

Ljudje hodijo mimo... Nekateri so bedni in lačni in raztrgani, drugi bogati in trdi in neusmiljeni. Moje srce se odpira in zapira, v sebi pa čutim detece, kot bi utripalo in mi odgovarjalo in se učilo in vadilo... Nekateri me božajo z milimi pogledi, drugi so hladni. O, kaj vse tirjajo ti pogledi! Mrak mi leže v dušo in čutim, kako sto in sto rok trga dete in ga maliči, ga vabi v svoj krog, mu ukazuje. Jaz pa se vržem kot levinja med nje, strgam dete in obstrmim pred lačnimi rokami: Ne dam vam ga! — Čuden smeh sledi mojim korakom, kot bi se valila debela, trda krogla. Od mene tirjajo človeka!

Nad Gradom je jasnina zaobjela jesensko pobarvana drevesa. Moje oko strmi nad njimi, moje dete strmi nad njimi: nič ne gleda, samo okoli nerazvitih očesc pluje kri v krogih in riše pokrajino. Da bo uživalo ob lepoti stvarstva, da bo moglo živeti in trpeti brez mene, da ga bo zemlja božala namesto mojih mehkih rok!

Nebo se sklanja in se boči v loku in strmi nemo vame ter vprašuje: Koga mi boš dala, ti mati, ti poveljučana, izvoljena? ... Nemo strmim v nebo in molim in v krvi pluje molitev ter ogreva mene in detece. Iščem zvonik in nagonsko hitim v mračni hram in padem na kolena. Odnekod pride vame moč kot pozdrav Elizabete...

Dobrodošlico kličejo mojemu detetu. Česa naj se bojim, čemu naj se odrečem, če ga bodo sprejeli s toplimi, nežnimi rokami in ga bodo zavili v plenice ter mi ga dali v naročje, da ga napojim in ogrejem s svojo ljubeznijo? Pa tudi če bi moralo ležati na slami, saj mu je pripravljen slovesen vhod v Jeruzalem ...

RODILO SE JE DETECE

Nago dete naj zavijem v plenice? Ali ni večje slasti, pritisniti ga kot je — kos moje pekoče bolečine — k svojemu srcu, da bi zaječalo ... Tedaj se dvigne v materji ljubezen in seže po plenica in dela z rokami kot s prozornimi in brez teže, napoji dete in zdi se ji, kot da sama pije iz vreca in blažen hlad ji lega po udih. Odnekod se vsuje snopič žarkov in jo obsveti ... V blaženem smehlaju tone mati, njene oči so se zakopale v detece, ki je čudovito lačno in poredno in sladko.

MOJE LICE ŽEJA PO MEHKI ROKI

Če se sklonim k detetu, me oplazi s svojima ročicama kot z dvema plamenčkoma. Nič ni moči v njih, nič volje, nič hotenja. Nič stremljenja ni v teh rokcah, nič takega, kar bi mi skazovalo ljubezen. Nekaj nasilnega je v teh rokcah, nekaj kar vpije in ne-bogljenosti in me opominja mojih dolžnosti. Nekaj prosečega je v tej kepici prstkov. Zahoče se mi, vtakniti jih v usta ali stisniti v pesti, da bi zaječalo ... Dete pa je moje, iz mene rojeno ... Dvignem malo podlahtko in božam z njo svoja lica. Sladkost se preliwa vame, zdi se mi, kot da se je lice povečalo za eno podlahtko, da je podlahtka eno z mojim licem, da vre iz mojih vročih lic kri v podlahtko, jo hrani in krepi ... O, takrat, ko bo dete samo znalo božati, samo hotelo božati, takrat ...

MUČENICA

Detece držim v rokah. Ljubko, milo, samo hrbticek je majceno skažen in noga ... To bo že bolje ... Uprem oči v obraz poleg postelje in začutim za napetim čelom divjo resnico. Njegov molk se mi zareže v meso in ne morem ven z besedo. Ustnice se mu nemo krivijo, pogled vpira v brezprostorje. Med nama je izgovorjena nema beseda. Divje vsrkam vase njegovo bolečino in srce mi težko bije, težko zmaguje, sunkoma, počasi premaga silni napor ... potem sem sama v sobi in malo čudno detece. Kako čudni so vsi, da me puste samo! Saj vedo, da mi srce težko zmaguje, da lega praznosta vame kot železo, da izgubljam zavest, da grabim dete z divjimi, nezavestnimi rokami ...

Odnekod priveje silen vzdih in srce mi zastane. Zavpijem po mehki roki, po belem licu, da bi se sklonilo ... Nobeden se ne zgane. Nekod daleč vidim belo čelo in skrivljene ustnice, pogled v brezprostorje ... sprožim roke k belemu licu, burno zavalovi v meni, srce besno utripa ... nikogar ni v temačno sobo, nikjer ni bele roke, da bi se stegnila ... divji molk se vsesa vame. Dvignem detece k sebi in se ga oklenem za vedno in ga ne izpustim. Kako bedno leži pred menoj detece, ki bo živelo in ne bo imelo nič lepega od življenja in ne bo našlo odprtih src in božajočih rok. Tako bedno bo, kot sem bedna jaz s svojo bolečino in se nihče ne skloni k meni, ker je v njih bolest.

V meni je moč. Dvignem k sebi bolest, ki divja v ljubljenih srcih in jo pridružim svoji ter poljubljam drobnji obrazček v molku neizgovorjene besede. Nobeden ne upa stopiti v svetišče moje bolesti, nobeden me ne doume. Samo na steni se čudno veriži Telo na križu, kot bi ga verižila moja bolečina. Dete ječi in me kliče, ker ne ve ...

R. Smersu:

DAJ NAM DANES NAŠ VSAKDANJI KRUH

Človeku je postavljen že tu na zemlji visok, najvišji cilj — Bog sam. Kljub temu vzvišenemu cilju, ki ga imamo, pa nam je Kristus zapovedal moliti: Daj nam danes naš vsakdanji kruh.

Kristus sicer v Očenašu najpreje zahteva, da izpovemo vero v Boga, ki je naš končni cilj (Oče naš, ki si v nebesih), dalje zahteva, da naj vsa naša čuvstva, vse misli in želje in vse naše hrepenenje služi božji časti in slavi, da bo njegovo ime vsak dan bolj posvečeno (Posvečeno bodi tvoje ime). V nadaljni prošnji se dvignemo še višje in prosimo, naj bi v vsem našem čuvstvovanju, mišljenju in stremljenju vladalo kraljestvo božje, naj bi vladali božji nauki in božje zapovedi (Pridi k nam Tvoje kraljestvo). Višek in krona teh prošenj pa je naslednja prošnja: Zgodi se Tvoja volja, kakor v nebesih, tako na zemlji.

Toda prav v tem trenutku nam Kristus zapove prositi za naš vsakdanji kruh in nas s tem spomni, da moramo, če hočemo resnično priti k Bogu, dobro dovršiti svojo pot na zemlji, ča moremo skrbeti tudi za svoje telesno življenje.

Pravi pa Kristus, da naj prosimo za naš v s a k d a n j i kruh. S tem je hotel reči, naj ne bomo lakomni in naj ne bo cilj našega življenja pridobivati si ogromno bogastvo in naj se ne utapljamo preveč v vsakdanjih skrbih. Zakaj On, ki skrbi za ptice pod nebom in za lilije na polju, bo še veliko bolj skrbel za nas, ki smo njegovi otroci. Danes, ko postaja borba za kruh vedno težja, raste tudi nevarnost, da človek v tej divji tekmi za kosček kruha pozabi na pravi, končni smoter življenja.

Druga važna posebnost naše prošnje je, da nas je Kristus učil prositi za n a š vsakdanji kruh. Torej ni prav, če mislimo ter skrbimo vsak samo zase. Prav tako, kakor nase, smo dolžni ozirati se tudi na druge, dolžni smo misliti in skrbeti, da bodo imeli tudi ti, kar potrebujejo za vsakdanje življenje. Kristusov nauk ne pozna načela: »Vsak sam zase, Bog pa za vse.« Po njem velja mnogo bolj: »Vsi za enega in vsak za vse.«

V našem modernem gospodarskem in družabnem življenju ima prošnja za n a š vsakdanji kruh še prav poseben pomen. Če hočemo, da bo naše ravnanje odgovarjalo smislu in duhu te prošnje, če hočemo, da bo naša molitev iskrena, tedaj mora tudi vse naše gospodarsko ravnanje vsaj posredno služiti temu, da bodo imeli vsi, prav vsi, svoj vsakdanji kruh. Dokler je na stotisoče in milijone ljudi, ki dobesedno stradajo kruha, so brez obleke, stanovanja in drugih takih najnujnejših potrebščin, toliko časa je greh, če se kapital in delovne moči trosijo za razno drugo nepotrebno, ali vsaj ne tako nujno potrebno blago.

In če bi kdo mislil, da nam danes v dobi tehnike in gospodarskega napredka ni treba več prositi Boga za naš vsakdanji kruh, tega spomnimo samo na to, da tako strašne krize, kot je danes, še nikdar ni bilo; da je v zadnjem desetletju dobesedno za lakoto pomrlo na milijone ljudi v boljševiški Rusiji in na Kitajskem, drugod po svetu pa so v tem času uničevali grmade živil.

Da, danes smo bolj kot kdaj prej navezani na božjo pomoč in zato moramo tembolj prositi za naš vsakdanji kruh. (Po dr. Gosarju: Za nov družabni red).

PODPORE ZA BREZPOSELNE NAMEŠČENKE IN DELAVKE

V naši državi še ni izvedeno zavarovanje za primer brezposelnosti. To je velika pomanjkljivost naše socialne zakonodaje. Vendar je pri nas nekaj ustanov, ki dajejo brezposelnostne podpore. Ne bo odveč, če si te ustanove ogledamo, zlasti še zato, ker si naše ženstvo za primer brezposelnosti ne zna prav nič pomagati.

Brezposelnostne podpore nudijo: borze dela, občine, delavska zbornica, pokojninski zavod, strokovne organizacije in karitativne organizacije.

I. Pravico do podpor pri JAVNIH BORZAH DELA imajo vse one delavke in nameščenke, ki so bile dejansko prijavljene v bolniško zavarovanje pri Okrožnem uradu ali Trgovski bolniški blagajni in so plačevale prispevek za Javno borzo dela. Pravico do podpor imajo pod sledečimi pogoji: da so bile zavarovane najmanj štiri mesece v enem letu ali osem mesecev v dveh letih, da so bile prijavljene pri Javni borzi dela najmanj pet dni kot brezposelne, da ne prejemale denarnih dajatev od bolniške blagajne in ča niso svojevoljno zapustile službe in da niso bile odpuščene po svoji krivdi. Denarna podpora se podeljuje največ za šest tednov. Poleg tega nudi Javna borza dela tudi potne podpore in izredne enkratne podpore. — Čim postane zaposlena žena brezposelna, naj se takoj prijavi pri pristojni borzi dela.

II. Svojim bivšim zavarovankam - nameščenkam, ki so pa postale brezposelne, nudi brezposelnostne podpore tudi *Pokojninski zavod za nameščenke* v Ljubljani.

Prošnje je vlagati naravnost na Pokojninski zavod. V prošnjah naj bodo navedeni vsi osebni in družinski podatki, dalje podatki o službovanju in brezposelnosti ter podatki o zavarovanju pri Pokojninskem zavodu. Prepis prošnje naj se pošlje tudi na Društvo združenih zasebnih in trgovskih nameščenčev Slovenije v Ljubljani (v roke g. Smersu R. Ljubljana, Miklošičeva c. 20.), ki bo posredovalo pri Pokojninskem zavodu, da bo prošnja ugodno rešena.

III. DOMOVINSKA OBČINA je dolžna pri nas skrbeti za potrebne in revne občane. Vsaka brezposelna nameščenka in delavka, ki je brez vsakih dohodkov, ima pravico zahtevati od svoje domovinske občine primerno podporo.

IV. RAZNE STROKOVNE IN KARITATIVNE ORGANIZACIJE podpirajo brezposelne, seveda v prvi vrsti svoje člane. Poznamo organizacije, ki v tem pogledu store prav veliko (n. pr. organizacija grafičnega delavstva). To naj bo za naše zaposleno ženstvo opomin, naj snuje in vstopa v svoje katoliške strokovne organizacije, kjer bo našlo v primeru potrebe zaščito in podporo. — V skrajni sili se morejo obračati brezposelni tudi na karitativne organizacije (Vincencijske konference, Elizabetne konference itd.) Pri tem pa se mora vsakdo zavedati, da je moralno upravičen prositi v slabih časih le tam, kamor je v dobrih časih kaj dajal.

*

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Pot do pravice. K. M. pripoveduje: Po operaciji v bolnici sem šla na Okrožni urad, da bi dobila nekaj hrane. Zdravnik pa me je odslovil. Kaj naj storim, da pridem do hrane?

Odgovor: Ako Vas zdravnik Okrožnega urada spozna za delazmožno, pa se Vam

zdi, da to ni res, tedaj morate takoj pri uradu ustmeno ali pismeno zahtevati tkz. *nadpregled*. In če bi tudi nadpregledujoči zdravnik ugotovil, da ste delazmožna, morete zahtevati še pregled po *zdravniški komisiji*, ki potem odloča o delazmožnosti in s tem zvezani hranarini. Seveda pa je treba to takoj zahtevati, ker po preteku

časa zdravniki ne morejo več ugotavljati prejšnjega stanja. Če bi se Vam pa tudi pri zdravniški komisiji dogodila krivica, morete svojo pismo pritožbo nasloviti na *rentni odbor* Okrožnega urada in nato še *sodišče delavskega zavarovanja*. Do pravice je torej mogoče priti, samo *pravočasno* se je treba poslužiti poti, ki je na razpolago. Svetujem Vam, da se čimpreje zglasite pri zdravniku Okrožnega urada in potem dalje postopate na opisani način.

Porodniške podpore. M. Z. vprašuje: Kaj naj storim, da bom dobila porodniške podpore za porod, ki ga pričakujem v septembru?

Odgovor: Takoj se zglasite pri uradovem zdravniku in sicer pri tistem, v čigar okoliš spadate. Porodniške podpore se priznavajo od tistega dne dalje, ko se javite pri zdravniku. Zato ne odlašajte.

Državljanstvo in zavarovanje. T. R. vprašuje: Ali morem kot tuja državljanica

uživati ugodnosti delavskega zavarovanja v naši državi?

Odgovor: Seveda morete in celo morate, ker so po zakonu o zavarovanju delavcev zavarovane vse osebe, ki dajo svojo telesno ali duševno moč v najem, ne glede na starost, spol in državljanstvo.

Plača med boleznijo. Š. Č. pravi: Zaradi bolezni bom morala za nekaj tednov pustiti službo v pisarni in odpotovati k morju. Ali imam pravico zahtevati plačo za ta čas?

Odgovor: Obrtni zakon daje delavcem in nameščencem ter delavkam in nameščenkam pravico do plače tudi med boleznijo. In sicer ima nameščenska, če zboli, pravico do prejemkov za dobo šestih tednov. Po dovršenih neprekinjenih petih letih službe gre nameščenci plača za dobo osmih tednov, po petnajstih letih deset tednov, a po petindvajsetih letih 12 tednov. Seveda boste morali dokazati, da ste res bolna.

K O L O D V O R S K I M I S I J O N

2 LETI DELA KOLODVORSKEGA MISIJONA V MARIBORU

Dne 1. julija je stopil Kolodvorski misijon v Mariboru v tretje leto svojega življenja. Ker je ta ustanova nad vse važna in zasluži, da bi se zanjo zanimali in jo podpirali vsi sloji, ji naj bo na tem mestu posvečenih par vrstic.

Kolodvorski misijon v Mariboru se je ustanovil na vzpodbudo škofijskega odbora KA v Mariboru. Odbor si je takoj v začetku prizadeval, da bi pritegnil k sodelovanju nekatera društva, a ni uspel. Na gluha ušesa so naletele vse njegove prošnje tudi pri mestni občini. Odbor je prosil za denarno pomoč in za podelitev hiše, ki jo je bila zapustila v socialne svrhe učiteljica Kučera. Mestno vodstvo je odklonilo i denarno podporo i podelitev navedene hiše. Tako je odbor še danes osamljen pri vzdrževanju Kolodvorskega misijona in mora z naberačnimi parami plačevati voditeljico misijona.

Ustanovo vodi gospa Terezija Štumberger. Tekom dveletnega delovanja je izvršila nalogo, ki bi začostovala trem osebam. Ustvarila si je zveze na vse strani. Neštetokrat je posredovala pri raznih oblasteh: pri postajenačelniku, na policiji, pri vojaški oblasti, na občini, pri sodniji, na borzi dela itd. Tekom dveh let se je obrnilo na njo okrog 3000 oseb — večinoma dekleta iz vseh krajev Jugoslavije in iz sosednih držav. Važnejših posredovanj je bilo prvo leto 456, lansko leto pa 586. Po prizadevanju voditeljice je dobilo službo 154 deklet in sicer prvo leto 38, lani pa 116.

Pred nekaj tedni so bila vložena pri pristojni oblasti v potrditev pravila »Društva za varstvo deklet«, čigar naloga bo nadaljnje vzdrževanje kolodvorskega misijona in sploh vsestranska skrb za dekleta. Na tem mestu naglašamo, da je danes skrb za dekleta ena najvažnejših socialnih zadev. Vodstvo mestne občine prosimo, da to uvidi in prizadevanje onih, ki z vzdrževanjem kolodvorskega misijona in z osnavljanjem »Društva za varstvo deklet« ne zasledujejo nikakih postranskih namenov, marveč rešujejo eno najbolj perečih strani socialnega vprašanja, z vso močjo podpre. Kar se tiče postopanja z dekleti, nam nudi življenje vnebovpijoče slučaje tudi v Mariboru. Da se ti slučaji odpravijo in da se dekleta obvarujejo žalostnega padca, mora občina dati na uslugo i dobro voljo i denarna sredstva.

I Z N A Š I H K R O G O V

12. julija je praznoval konzorcij Vigredi lep praznik. Poročila se je zaslužna članica konzorcija gđc. Vera Remčeva z znanim pesnikom in pisateljem g. prof. Tinetom Debeljakom. Oba sta znana delavca v slovenskem mladinskem pokretu. Nevesto pa pozna pač širna Slovenija, saj je vodila l. 1929. tisoče slovenskih deklet in deklic v Prago k svetovaclavskim prireditvam, vsako mesto in vsaka vas, kjer-

koli so imele dekleta svoj dekliški krožek, jo pozna kot vestno voditeljico in nadzirateljico dekliškega prosvetnega dela. Kot sestra je prihajala k sestram in to lepo razmerje je ostalo med dekliškimi srci. — Pa tudi vsako društvo, vsaka organizacija v Ljubljani, ki je kdajkoli potrebovala za svoje delo spretnih rok, čutečega srca in plemenite duše, je našlo v naši Veri spretno delavko, ki ni nikoli klonila, ampak poznala le eno: delo za skupno dobrobit. Tako jo z veseljem vsa katoliška društva, bodisi prosvetna, karitativna in socialna, štejejo med svoje najzvestejše članice in vztrajne delavke. Ko so se na poročni dan zgrinjale iskrene čestitke okoli mladega para, naj tudi današnja Vigred prinese svoje, pa jih izrazi tudi v imenu onih organizacij, ki jim je Vera zvesta članica in požrtvovalna delavka obenem z iskreno prošnjo, da nam ostane zvesta tudi v bodoče in naj ostanejo sestrške vezi med nami prav tako prisrčne kakor do sedaj. Mladi par pa naj Bog živi in blagoslavlja na življenjski poti!

DR. KREKOVA MEŠČANSKO-GOSPODINJSKA ŠOLA

v Šiški — Ljubljana VII.

s pravico javnosti po odloku ministrstva za javna dela z dne 8. julija 1915 štev. 28120 - XXI - b in odobritvi ministrstva prosvete v Beogradu z dne 4. maja 1932 štev. 2174-31.

A.

MESČANSKO GOSPODINJSKA ŠOLA.

Začetek meseca oktobra.

I. Namen šole je splošna ekonomska in strokovna izobrazba učenk.

II. Ta izobrazba ima dvojno smer: 1. ustvariti podlago že zgoraj imenovani izobrazbi in razumevanje njenega pomena in 2. razviti v učenkah po umskem in praktičnem pouku sile in možnosti do čim večje samostojnosti, po kateri naj bi se udelestvovale kot gospodinje in matere oziroma učiteljice gospodinskih šol in tečajev.

III. ODDELKI ŠOLE:

Gospodinjska šola ima dva letnika in sicer:

1. PRVI LETNIK T. J. REDNO GOSPODINJSKO ŠOLO, ki traja celo šolsko leto. V to šolo (v I. letnik) se sprejemajo mladenke, ki so dovršile meščansko šolo ali nižjo gimnazijo z dobrim uspehom in so dopolnile 16. leto. Izjemoma se sprejemajo tudi učenke iz osnovnih šol, vendar te ne morejo nadaljevati šole v drugem letniku.

2. UČENKE DRUGEGA LETNIKA so lahko vse mladenke, ki imajo pod točko 1. predpisano predizobrazbo in so s prav dobrim uspehom dovršile katerokoli celotno gospodinjsko šolo s pravico javnosti.

Učenke prvega letnika dobe ob koncu šolskega leta spričevalo. Učenke drugega letnika pa napravijo na koncu šolskega leta izpit. Po prestopu izpitu dobe diplomu, na kateri je označen uspeh izpita in usposobljenost za učiteljice gospodinjskih šol in tečajev.

3. Učenke, ki žele vstopiti v gospodinjsko šolo, pa še nimajo 16 let, se sprejemajo v *pripravljalni tečaj*. V tem tečaju se poučujejo sledeči predmeti: verouk, državni jezik, nemški jezik, fizika in kemija, prirodoznanstvenost, bakterijologija, osebna higijena, okrasna tehnika, telovadba, petje, strojepis. — *Vse s posebnim ozirom na poznejši strokovni pouk na gospodinjski šoli.*

Praktično se vežbajo v šivanju in drugih ženskih ročnih delih, v pranju, likanju in pospravljanju, dalje pri perutnini, na vrtu in v cvetličnjaku in po enkrat na teden v kuhinji.

Francoski jezik in glasba so neobvezni predmeti.

Vpisnina: Din 300.— za pripravljalni tečaj; (Din 600.— za I. in II. letnik.)

Režija: za pripravljalni tečaj. Zunanje plačujejo Din 100.— mesečno, za enkratno kosilo na teden po kalkulaciji; notranje pa po Din 800.— za vso oskrbo. Izjemoma se mesečnina pod gotovimi pogoji zniža — (Zunanje gojenke I. in II. letn. plačujejo za obed Din 400.— na mesec.)

Začetek prvega oktobra.

UČNI PREDMETI:

PRVI LETNIK:

(Gospodinjska šola):

Verouk, pedagogika, državni jezik s književnostjo, nemški jezik, državnoznanstvo, gospodinjstvo in knjigovodstvo, higijena, nauk o hrani in živilih, gospodinjstvo, serviranje in družabna pravila, vrtnarstvo in cvetličarstvo, kuhanje, šivanje in krojno risanje, pranje in likanje, petje, telovadba.

Neobvezni predmeti:

Francoski in angleški jezik, glasba in stenografija.

DRUGI LETNIK:

Verouk, pedagogika, metodika in šolsko delo, državni jezik s književnostjo, nemški jezik, pismeno poslovanje v slovenskem, srbo-hrv. in nemškem jeziku, zgodovina in zemljepis Jugoslavije in šol. administracije, narodno gospodarstvo in knjigovodstvo, nauk o hrani in živilih, gospodinjstvo z blagoznanstvom, higijena, kmetijstvo (teoretično in praktično), zgodovina in umetnosti, risanje in okrasna tehnika, strojepis, petje, telovadba, kuhanje, šivanje in prirobovanje perila in oblek.

B. TEČAJI.

Poleg redne gospodinjske šole se vrše vsako šolsko leto še sledeči strokovni tečaji.

1. *Štiritedenski kmetijsko-gospodinjski tečaj za učiteljice in absolventinje srednjih šol.*

V mesecu juliju.

Vpisnina: Din 50.—

Šolnina: Din 150.—

Pouk se vrši ob delavnikih od 8. ure dopoldne do 6. ure popoldne. Ob sobotah popoldne je prosto.

Teoretični pouk v zvezi s praktičnimi vajami obsega sledeče predmete: Kuhanje in konserviranje, gospodinjstvo in gospodinska opravila, oskrbovanje domačih živali, mlekarstvo, poljedelstvo, oskrbovanje vrta in sadovnjaka, nauk o upravi gospodarstva, šivanje s prikrojevanjem, navodila za gospodinski pouk na kmetih. — Absolventinje srednjih šol se lahko oprostijo od kmetijskih predmetov, mesto teh imajo šivanje in ročna dela.

2. Tromesečni gospodinjsko-kuharski tečaj za kmečka dekleta.

Prvi od 1. X. do 31. XII.; drugi od 1. do 31. III.; tretji od 1. IV. ob delavnikih od 8. ure dopoldne do 5. ure popoldne.

Vpisnina: Din 20.—

Šolnina: Din 100.— za ves tečaj; ubogim učenkam popust.

Teoretični in praktični pouk v kuhanju, serviranju, gospodinjstvu, higijeni in šivanju.

3. Šestdnevni tečaj za konserviranje sadja, sadnih sokov in zelenjave.

Vrši se zadnji teden v juliju in zadnji teden v avgustu.

Pouk se vrši v popoldanskih oziroma večernih urah.

S praktičnimi vajami se družijo potrebna teorija.

4. Trodnevni tečaji za serviranje.

bodo vsako šolsko leto v začetku decembra in v začetku aprila, v popoldanskih oziroma večernih urah.

Vpisnina: Din 100.—

Prispevek za jedila po kalkulaciji.

Prvi dan: Splošno o serviranju. Pokrivanje miz, krašenje miz. Postrežba v domači hiši.

Drugi dan: Mrzle plošče. Zakuske.

Tretji dan: Sladke mrzle jedi.

5. Popoldanski, večerni in nedeljski popoldanski kuharski tečaji

vsak po 24 dni, se vršijo od meseca oktobra dalje.

Prijave vsakega 1. do 15. v mesecu za prihodnji mesec.

Teoretično: Razlaga ter napisovanje receptov in jedilnikov.

Praktični pouk: Dobra meščanska kuhinja s posebnim ozirom na garniranje.

Vpisnina: Din 50.—

Šolnina: Din 50.—

Prispevek za jedila: po kalkulaciji.

6. Tromesečni tečaj za šivanje in druga dela.

Vpisnina: Din 20.—

Šolnina: Din 100.— mesečno.

Prikrojevanje in šivanje vsakovrstnega perila, otroških in preprostejših oblek.

Vezenje z roko in s strojem.

7. Celoletni vrtnarski tečaj.

Začetek meseca oktobra.

Vpisnina in šolnina za celo leto Din 600.— ali 60.— na mesec.

Učni načrt obsega teoretični pouk in praktične vaje.

a) Teoretični pouk po predpisanem načrtu.

b) Praktične vaje pod nadzorstvom strokovnih učnih moči na vrtu, v cvetličnjaku v svrhu pridobitve praktičnega znanja in spretnosti v vseh strokah domačega in poklicnega vrtnarstva.

8. Štiritedenski vrtnarski tečaj.

V mesecu juliju. Dnevno od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer.

Vpisnina: Din 100.—

Šolnina: Din 50.—

Na temelju teoretičnih predavanj se vrše praktične vaje pod nadzorstvom strokovnih moči v raznih panogah vrtnarstva.

9. Tečaj za zaročenke in neveste.

V novem šolskem letu 1934/35 bo poseben tečaj za zaročenke in neveste. Opozarjamo, da bo ta tečaj prvi te vrste, pri katerem bodo sodelovale strokovne učne moči s posebnim sporedom. — Poleg kuhanja, šivanja, praktičnega gospodinjstva bo poseben pouk o ženski higijeni, nega dojenčka in otrok sploh. Podajala se bodo tudi nevestam primerna poglavja iz moralke in vzgojeslovja. — Po zanimanju bo lahko vsaka udeleženka prisostvovala pri raznih predmetih, ki se poučujejo na šoli.

Vpisovanje bo 1. in 2. oktobra.

Vpisnina 150 Din.

OPOMBE.

V tečaje pod št. 1., 2., 6., 7., 8., 9. se sprejemajo notranje in zunanje gojenke, v ostale tečaje pa samo zunanje.

Notranje gojenke plačujejo poleg že omenjene vpisnine in šolnine za vso oskrbo v internatu Din 800.— oziroma Din 600.—

Zunanje, ki obedujejo v zavodu, plačajo

za to mesečno Din 400.— oziroma Din. 300.—

Prijave za vse navedene tečaje sprejema in daje še potrebna pojasnila ravnateljstvo šole dnevno od 9. — 12. ure.

Ravnateljstvo

*dr. Krekove gospodinjske šole
v Šiški, Ljubljana VII.*

Telefon št. 30-94.

SLAVLJENKI

V ljubljanski kloster je prišla devetnajstletna brhka Metka, zvesto služila je Bogu že koj od prvega začetka. Pobožna tretjerednica le eno pot je v svet poznala, od nun do patrov in nazaj, za drugo nikdar ni vprašala.

Najprej je samostanski vrt obdelovala Metka mlada, pulila je plevel z gredic in vmes prepevala je rada. Dve leti je zalivala solato, repo in korenje, pa kmalu je pozval jo Bog v še bolj prozaično življenje.

Poromala je v kuhinjo med lonce, sklede in kozice, pri delu ob štedilniku žarelo ji je zalo lice. Prijateljstva s kuhalnico nikoli ona ni sklenila, čez eno leto in še kaj iz kuhinje se je selila.

In v zakristijo je prišla, da pere, lika in pometa, skrbi za sveti božji hram kot prava zakristijska Meta. Pod tem imenom slavljenko spoštuje zdaj Ljubljana cela, saj petdeset zaslužnih let je v nunskem kloštru preživela.

Preljuba naša slavljenka!
Za jubilej zvestobe, dela
čestitamo Vam iz srca,
plačilo boste zanje prejela.
Živela Vi ste za Boga,
za božji hram, za cerkev sveto,
zato bo venčal Bog s častjo
v nebesih zakristijsko Meto.

*

Zvestemu delu priznanje. V ljubljanskem uršulinskem samostanu — vse nekdanje in sedanje gojenke jo poznajo — je v juniju praznovala 50 letnico svoje službe Meta Merše, ali kakor jo vsi ljudje poznajo »klosterska Meta«. Ker je to tako redek slučaj, morebiti v sedanjih časih edinstven, naj se tega dogodka tudi Vigred spomni.

Za ta praznik se je zbrala vsa samostanska družina, da svoji zvesti in pridni Meti vošči in ji podari svoje darove. Vsak

član velike samostanske družine ji je po svojih skromnih zmožnostih kaj podaril v lep spomin, gospodinja pa ji je v imenu vseh čestitala k velikemu prazniku zvestega dela ter ji poklonila samih praktičnih stvari, kakor si jih je Meta sama želela. Kot trajni spomin pa je prejela — ob 40 letnici veliko številko 40 iz samih srebrnih kron, v lepi nastenski tabli — lepo sliko sv. Antona v lepem okviru, nje-nega prav posebnega priprošnjika, okoli pa razvrščenih petero kitic priložnostne

pesmi, ki jo tudi tu prinašamo, ozadje teh kitic pa so tvorile v lepih pisemcih zapečatene relikvije, ki jih je samostan nalašč za to priliko pridobil.

Popoldne na to slavnostno nedeljo pa je Meta povabila vse svoje tovarišice, ki

so v dolgi dobi 50 let služile z njo vred v uršulinskem samostanu. Nad 30 se jih je zbralo okoli slavljenke, da so preživele nedeljsko popoldne v lepih spominih na preteklost pri lepo okrašeni polni mizi pri svojih nekdanih gospodinjah.

P O Ž E N S K E M S V E T U

Smrt znamenite žene. V začetku julija je umrla v zdravilišču gospa Valence *Marija Curie*, sloveča voditeljica pariškega zavoda za preiskovanje radija in žena slovitega izumitelja Petra Curie. Marija in njen mož sta odkrila radij. S tem je njuno ime zaslovelo po vsem svetu. Marija Curie je bila po rodu Poljakinja, rodila se je v družini Sklodowski v Varšavi. Po smrti svojega moža je prevzela vodstvo oddelka za preiskovanje radija na pariškem vseučilišču Sorbonne. To je bila prva in doslej edina ženska, ki je poučevala na slavnih Sorbonni. To stolico je poglagoma spremenila v zavod za preiskovanje radija, ki je še danes v ulici, katera se po njenem možu imenuje Rue Pierre Curie. Marija Curie je bila dvakrat odlikovana z Nobelovo nagrado in je bila članica medicinske akademije. — Vest o njeni smrti je užalostila ves Pariz, saj je bila Marija Curie znana v vseh plasteh francoskega naroda in tudi daleč po svetu. Saj je kot izumiteljica radija dobrotnica vsega človeštva. Premnogo bolnikov se mora zahvaliti za zdravje njej. Marija Sklodowski-Curie zapušča dve hčerki, izmed katerih je Irena že zaslovela med znanstveniki radi raziskovanja radija in polonija.

54 letna Angležinja je skočila s padobranom. Pred nedavnim je skočila Angležinja Allington s pomočjo padobrana z višine 500 m. Ta poizkus je napravila mati šesterih sinov ...

Žensko gledališče v Parizu. V Parizu je bilo nedavno otvorjeno žensko gledališče, čigar posebnost je v tem, da zavzemajo vse položaje ženske: ravnateljsko mesto, blagajniška in biljeterska mesta. Celo moške vloge bodo igrale same ženske. To je v popolnem nasprotstvu z japonskim gledališčem, v katerem niso sme-

le prav do poslednjih časov igrati ženske, marveč so njihove vloge prednašali moški. To pariško gledališče bo sprejemalo v repertoar zgolj dela dramskih pisateljic.

Včasih so imele ženske še ožjo linijo. Pred kratkim je bila prirejena v Londonu modna revija, na kateri je bil razstavljen tudi kostum neke neveste izpred 71 let. Kostum je bil izdelan po modi iz viktorijanske dobe. Med revijo se je ugotovilo, da je imela ta nevesta v pasu samo — 40 cm.

Fašistične mode. V nemški »Textil-Zeitung« čitamo sledečo kritiko mod, ki jih uganjajo brezidejni fašizmi: »Vendar ne bomo dovolili, da pride tako daleč, da bo spadala nemška žena med najbolj neokusne žene sveta, med one, ki so brez sleherne zunanje privlačnosti. Na žalost moramo reči, da smo se temu stanju že približali. Prej smo imeli mnogo inozemcev, ki so kupovali po naših modnih saloni in so se oblačili po naših modnih krojih. Danes se nam na ves glas smejejo, ker razumejo, da je naša zavestna skromnost le hinavščina, ali pa da izraža samo popolno neokusnost naše revolucije. Danes ni videti več nobene pošteno oblečene ženske, vse se že od daleč blešči v rujavih barvah in vse že od daleč diši po uniformi, po disciplini in — po vojski ...«

»Hočemo gospodinje in družinske matere.« Kakor čujemo, so sklenili turški študentje, da se ne bodo poročili z nobenim dekletom, ki bi obiskovalo katerokoli fakulteto in položilo diplomske izpite. Izjavili so se, da pod nobenim pogojem ne marajo deklet, ki vse vedo; nočejo, da bi jim te kot bodoče žene neprestano ugovarjale in hotele imeti zadnjo besedo pri vseh znanstvenih, literarnih in umetniških debatah, pri tem pa se jim bi pripalila kuha ... »Hočemo gospodinje in matere

svojih otrok!» so se izjavili. Vprašanje je zdaj, ali se bodo te mlade vrtoglavke, ki so nenadno stopile iz harema v svobodo, uklonile želji mladeničev in se pripravljale za družinsko bodočnost, ali pa se bodo na kljub »starokopitnežem« še bolj vpisovale na visokošolske študije.

Ženska ekspedicija na južni tečaj. Kasem otoku v bližini bretonjske obale se zbira že več dni večje število žensk, ki tolčejo kamenje. Med njimi je več šestdesetletnih stark kakor tudi deklíc, ki so komaj dopolnile 16 let. Te možate ženske so popravile že več cest na otoku. Zakaj opravljajo vprav ženske to moško delo? Zato, ker zamenjujejo svoje može, očete in brate, kateri se ta čas bavijo z vinogradniškim delom, namesto da bi odsluževali državi dolgove na davčnih zaostankih. Tu je torej podobna slika, kakor med veliko vojno pri nas, ko so prijemale ženske za plug, cepec in celo za gozdno sekiro.

Uniforme za žene-diplomatinje v Veliki Britaniji. Ker ima Velika Britanija veliko število diplomatinj, je priredila za nje posebno uniformo, ki je podobna častniški. Sicer bodo smele še nadalje nositi krilo, ne bodo pa smele biti brez kape in meča okrog pasu.

Največja zločinka sodobne Amerike je Bonnie Parker, ki v družbi z vlomilcem Barrowim podvzema take vlome v banke, kakršne bi mogli po izredni drznosti in spretnosti pripisati največjim lopovom.

Znana je na zunaj po tem, da zmerom kadi debele cigare. Doslej je ubila dvanajst ljudi. Njo in tovariša Barrowa lovi 600 redarjev, a doslej še brez uspeha.

Sto tisoč žensk odpuščenih iz služb. Iz raznih trgovskih in državnih podjetij v Nemčiji je bilo zadnje čase vrženih na cesto 100.000 žensk. Te mere so bile podvzete zato, da bi se nemška mati vrnila družini in gospodinjstvu. Na njihovo mesto so prišli moški. Seveda je veliko vprašanje, koliko je s tem v tej krizi pomagano družinam.

Ženska ekspedicija na južni tečaj. Kakor poročajo new-yorški listi, bo letos proti jeseni krenila na južni tečaj ekspedicija samih žensk. Dve udeleženki ekspedicije sta redni profesorici na columbijski univerzi, a druge tri so njune asistentke. Namen ekspedicije je, da poizvedo, ali je južni tečaj enovita celina ali samo skupina otokov.

Spomenik Ani Pavlovni. Znani ruski baletki Ani Pavlovni je bil nedavno postavljen spomenik na nekem londonskem sprehajališču. Spomenik je delo znanega švedskega kiparja Karla Milesa.

Porodi na Madžarskem padajo. Zadnje čase so strokovnjaki ugotovili, da na Madžarskem močno pada število porodov. Tako je bivši minister Kenoz dokazal, da je l. 1900 prišlo na 1000 zakonov 217 otrok, to število je l. 1920 padlo na 188, a l. 1930 — na 135...

V R O Ž N E M D O M U

F. G.

POLJE, KDO BO TEBE LJUBIL?

Zadnjič, pred tremi tedni, se je neko soboto zvečer odpeljala Julka na obisk k svoji materi. Kakor vedno ob sobotnih večerih, so peli tu ti tisto noč fantje na vasi. Julka kar ni mogla zaspati; pesem za pesmijo se je vrstila, same ljube znanke, katerih pa v delavskem nikdar ne sliši.

Tudi tisto so zapeli: »Polje, kdo bo tebe ljubil? ...« Tedaj so Julki privrele solze v oči in ustnice so začele ponavljati: »Polje, kdo bo tebe ljubil?« — Nekdaj, lansko leto in še prej je tudi sama večkrat prepevala to pesem in spraševala polja in travnike, kdo jih bo ljubil, kadar nje ne bo več. Tiste travnike, kjer je bilo

okrog kresa tako lepo, ko so spravljali seno; pa njive, na katere je hodila delat od zgodnje spomladi, da je odlezel sneg, pa do trde jeseni, ko se ji je včasih hotelo že kar zanohtati, kadar je pulila repo in korenje. Pa je bilo vendar lepo takrat in vsak deževen dan, ko ni bilo za v polje, je bil tako neznansko dolg in pust. Ko pa kmetič vendar najbolj ljubi svoje polje!

Pa Julka ni umrla, da bi spala pod tisto ljubljeno rušo; o ne, ona se je živa izneverila in pozabila na vse tiste obljube in prisege ljubezni. Julka je čez noč pozabila, kako zelo je ljubila polje... Da so morali šele fantje na praznični delopust obuditi spomine!

Ko se je vrnila nazaj v delavsko predmestje, je bilo srce bolno od čomotožja. Še in še je pripovedovala prijateljici Slavki, kako lepo je pri njih doma.

Na kmetih so vsi ena družina; nihče ni ob košnji in žetvi samo delodajalec in priganjač; še nasprotno: domač sin kosi in domača hči žanje naprej in hiti, da jima drugi ne bijejo s koso ali srpom za petami. In je domač gospodarjev otrok še vse bolj tesno zvezan z domačo zemljo. Saj pravijo naši kmetje: »Če pride snubec, sme dekla pustiti odvezan snop na njivi in se takoj poročiti; domača hči pa mora prej še zavezati snop.« In če pride huda ura, tedaj ne trepeta za svoje polje samo gospodar, kateremu toča v nekaj trenutkih lahko uniči ves pridelek; tudi posel, ki bi svoje plačilo prav gotovo dobil vseeno izplačano, moli z istim zaupanjem, če zvoní »oblakom«: Ljub' šmaren oblak, bod' pohleven krotak; kdor hoče čez naše polje teči, mora trikrat tako reči: Jezus, Marija, Jožef. Zdrava Marija...« In potem, ko klasje srečno spravijo v kozolce in vsejejo ajdo, je v vsaki hiši požinjka. Vsi sedejo za isto mizo in prav vsi, tudi dninarji, ki so pomagali ob ajdovi setvi, so deležni cvrtja in vina. Pa se med vsem kosilom suče pogovor le okrog njiv in poljskih pridelkov.

Pa bo le res, da Julka ljubi naše polje. Zato jo ob prostih urah korak še mnogokrat zanese med njive; pa ne, da bi sedaj tamkaj razkazovala gospodično. Kolikokrat ubogo bajtarico tako zelo priganja delo, pa ne more najeti pomoči. Julka pa je še mnogo bolj srečna, kadar zvečer za uro ali dve pomaga plevicam, kakor če bi brez dela poležavala ob vodi in se sončila. Saj moda vendar ne predpisuje, na kakšen način si mora pridobiti temno polt. Poleg zdrave barve pa pridobi Julka tudi na svojem znanju: stare ženice vedo toliko narodnih običajev in rekov in pesmic, da vsak večer prekmalu mine.

Latvica kislega mleka s črnim kruhom podrobljenega pa Julki tudi prav izvrstno tekne za večerjo.

G O S P O D I N J S T V O

SLADKOR, SAHARIN, MED

Imamo nekatere jedi, ki same posebi zahtevajo osladila, deloma zaradi neprijetne grenkobe, deloma zaradi trpkega okusa, ki ga popravi samo sladkor.

Sladkor je sestavni del mleka, zelenjadi in sadja. V gospodinjstvu uporabljamo sladkor iz sladkornega trsa, ki pa je kot

kolonijalno blago zelo drag; prav zato se v zadnjih letih mnogo uporablja sladkor iz pese, ki ga pridobivajo iz soka sladkorne pese.

Sladkor sestoji iz 99% ogljikovih vodonov, 1% pa pride na vodo, toľščo in soli. Sladkor je hranilo, ki tvori v človeškem telesu maščobo. Apnenec in vitamini pa v sladkorju popolnoma manjkajo. Je zelo lahko prebaven, ker se raztopi že v ustih in preide iz čreves naravnost v kri. Poleg

svoje hranilne vrednosti je sladkor tudi važno okus in prebavo pospešujoče sredstvo.

Najčistejši sladkor je kristalni sladkor. Dober sladkor je suh, brez okusa in se v vodi popolnoma raztopi. Ker rad sprejema vlago iz zraka, ga je treba shranjevati na suhih prostorih v dobro zaprtih posodah. Najboljše posode za to so steklene ali porcelanaste. Za slajenje nekaterih jedi uporabljajo tudi saharin, ki ga dobivajo pri pripravljanju katranovih izdelkov. Je 250krat slajši od sladkorja, a nima nikake hranilne vrednosti. Človeško telo ga ne uporablja, zato odhaja iz njega neizrabljen. Ljudje s sladkorno boleznijo in čezmerno debelostjo ga uporabljajo za slajenje jedi.

Med pa je že izza starih časov znan kot sladilo in hranilo. Sestoji iz večine iz grozdnega in sadnega sladkorja. Vsebuje pa tudi še nekatere prijetne naravne začimbe, ki mu dajejo prijeten duh in okus ter pospešujejo prebavo. Med razločujemo po nabiralnih rastlinah, na katerih so ga čebele nabirale. Dober med je čist, prijetnega okusa in se pri daljši shranitvi strdi. Shranjevati ga moramo na hladnem v steklenih ali porcelanastih posodah, ki se dobro zapirajo, da ne pridejo zraven mravlje.

STROČNICE

Ker želi Vigred svojim čitateljicam prav s časom pomagati in jim svetovati, hočemo prav zdaj dati nekaj napotkov glede stročnic. Zrela zrna graha, fižola, leče itd. so najvažnejša hranila. Vsebujejo največ škroba in beljakovine, vode in maščobe vsebujejo zelo malo. Takoj pod kožico (lupino), ki jih obdaja, leži tanka plast vitaminov. Vsebujejo pa tudi nekatere mineralne soli, ki so zlasti važne za prehrano možgan, kakor tudi žveplo in fosfor. Stročnice nadkriljujejo žitnice z eno četrtno njihove teže glede beljakovine in za polovico na škrobu. Zaradi svojega bogastva na beljakovini in škrobu (beljakovina se zove legumin), so stročnice hranilnejše kakor meso. To prednost pa zelo zakriva težka prebavljivost stročnic vobče. Največkrat se del hranilnih snovi zaradi napačnega pripravljanja stročnic izgubi. Pravilna priprava bi bila nastopna: Fižol

(grah, lečo) zberemo, da odstranimo slaba zrna, potem ga operemo in namočimo v mrzli vodi, da se staničje omehča (12 do 24 ur, po starosti). Za namakanje je rabiti mehko vodo; ta namreč ne vsebuje apnenca, ki bi se pri kuhanju nasedel na lupine ter bi tako preprečil toploti pot do zrnja, ki bi zato ne postalo mehko. (Trdo vodo izpremenimo v mehko, če jo prekuhamo). Ponekod imajo navado, da pridenejo k stročnicam, ko jih namakajo, nekoliko natrona, kar pa ni priporočati, ker natron uniči vitamine. Ko je fižol ali grah ali leča namočena, jo denemo kuhat v vodo, v kateri se je namakala. Pogostio je treba vse te skuhati zelo mehko in jih še pretlačiti; to posebno za bolnike in stare ljudi. Ker imajo vse stročnice precej trdo lupino, jih moramo dobro žvečiti.

Dober fižol je svetel in enakomerno debel; ne sme biti zgrbljen ali snetljiv. Tudi grah mora biti lep in gladek ter lepo rumenkast (zrel namreč); leča pa bodi lepo rjavkasta in ne sme imeti temnih madežev. (O zelenem fižolu in grahu bomo še govorili pri sočivju).

Nič ji ne pomaga, če se še bolj drži in skriva — umazanost v perilu. Bela in gosta pena *Zlatorog-ovega mila* jo gotovo najde, raztopi in odplavi. Zato vse vpitje nič ne pomaga: Kdor hoče poceni prati in imeti belo in duhteče perilo, mora prati z *Zlatorogom!* V *Zlatorogu* tiči vsa tajna in umetnost imeti snežno belo in trdno perilo. Gospa, poskusite tudi Vi prati z *Zlatorogovim milom* in kmalu bosta nerazdružljiva prijatelja. *Zlatorogovo milo* je res dobro in domače. Zato zahtevajte pri svojem trgovcu vedno le *Zlatorogovo milo!*

KROMPIR

Kar težko si predstavljamo, da pred 150 leti krompirja še niso poznali in so se celo zoperstavljali, ko so jim svetovali, naj ga začno saditi. Danes pa si skoro ne moremo misliti obeda brez krompirja, ki ga pač moremo pripraviti na premnoge načine. Govoriti nam je še o tem važnem hranilnem pridelku, ko končavamo naše razgovore o ogljikovih vodanih in o škrobu.

Vsak gomolj sestoji iz lupine, pod katero je takoj beljakovina, nekaj raznih soli in vitamini. Jedro pa tvori škrob, ki je zaprt v raznih celicah. Glavni del pa tvori

voda, skoro 80%. Beljakovine je komaj 2%, škroba pa 18—20%. Hranilna vrednost, krompirja torej ni velika. Če pa pridenemo zadostno množino maščobe, mleka, stročnic, pa zadostuje za prehrano. Malenkostna množina beljakovine se izgubi, če lupimo predebelo. Krompir, ki ga kuhamo v oblicah, je najhranilnejši. Ker ima krompir trda vlakna, ni lahko prebavljiv in ga je treba dobro zgristi ali pa uživati zmečkanega.

Dober krompir je, ko je kuhan, lepo kašnat in ne steklen. Mladi krompir je že užiten tedaj, ko se mu kožica več ne lušči. Za zimo spravljamo lepo izbran krompir šele takrat, ko se je prej posušil. Klet naj bo hladna, a ne toliko, da bi v njej zmrzovalo, temna in suha. Krompir shranjujemo v ne previsokih plasteh na slami ali deskah. Klet je treba tudi zračiti in krompir od časa do časa preložiti in pri tem odbirati nagnite gomolje.

SOČIVJE

Sočivje imenujemo vse užitne dele rastlin; ti pa so: korenine, listi, stebila, cvetje ali sadovi. Vsebuje le malo beljakovine, škroba in tolšče, a zato tem več hranilnih soli in vitaminov. Posebno bogati so jih listi raznih rastlin. Poleg tega je v rastlinah še mnogo rastlinskih soli in nekaj olj, ki vse zbujaajo tek in pospešujejo prebavo. Z nepravilno pripravo pa se marsikatera važna sestavina izgubi. Vedeti moramo, da razrezanega sočivja ne puščamo dolgo v vodi, da ga voda ne izluži, prav tako gredo pri tem tudi soli in kisline v izgubo. Če odlijemo še vodo, v kateri se je kuhalo sočivje, potem je to skoro brez koristi. Predolgo in močno kuhanje uniči vitamine, prav tako tudi dodatek natrona, ki pa sicer kuhanje pospešuje. Če sočivje dušimo, mu ohranimo največ hranilnih snovi. S samim sočivjem se ne bi mogli zadostno hraniti, a kot dodatek k mesu in krompirju so zelo važna.

Dragocenejše kot kuhano sočivje so sirove salate, ki jim ostanejo vsi vitamini in soli ter koristijo naravnost našemu telesu. Če pripravljamo sočivje z raznimi začimbami, nam prav zelo draži prebavne žleze in je prebava potem tem izdatnejša. Sočivje nam gasi žejo, hladi sluznice in dovajajo z oljem, s katerim jih napravlja-

mo, telesu maščobo. O salati kot o prvem pomladnem sočivju, smo že tedaj govorili.

Vsako sočivje je treba uživati sveže, ne zvenelo ali zastarelo, zlasti pa ne nagnito. Za zimsko shranjevanje je pripravno le trajno sočivje, ki ga je treba spravljati z vrta v suhem vremenu v temno, hladno (a ne preveč) in vlažno klet. Korenine in gomolje radi spravljamo v pesek, druge zopet nakupičimo na tla, zelje in ohrovt postavimo s korenino v klet ali tudi položimo na slamo, repa, pesa, se spravi na kletna tla, sploh se vsakršno shranjevanje ozira na praktične izkušnje gospodinje. Sočivje pa tudi konserviramo v kozarcih, da imamo za zimsko dobo po okusu in po barvi dobre prikuhe. Posebno grah in fižol sta kaj dobrodošla pozimi. Shranjujemo ju s tem, da jih steriliziramo ali vlagamo v kis.

Na kratko smo se v teh mesecih porazgovorile o najobičajnejših hranilih, o njih lastnostih in uporabi; v prihodnjih mesecih pa bomo še obravnavale pripravljanje vseh teh ter bomo teoretično pregledale ves potek pri tem, da bomo tem lažje razumele novodobno prakso v naših gospodinjstvih.

KUHINJA

Sadne juhe pripravljamo iz raznih vrst sadja. So to prav okusne juhe. $\frac{3}{4}$ kg sadja, 2 l vode, sladkor, limonina lupinica, cimet, vino, opečen kruh. 1 žlica krompirjeve moke.

Priprava: Sadje operemo, osnažimo, odstranimo pečke, v vodi skuhamo, da je mehko, ga pretlačimo skozi sito, prideneemo primerno množino (po okusu) sladkorja, limonine lupine, košček celega cimeta; žlico krompirjeve moke raztepemo s kozarcem vina ali mošta ter jo raztepemo že v soku, ali pa prideneemo 2 žlici zdroba ali sago v juhi ter še enkrat zavremo. Na juho denemo opečene kruhove kocke. Ta juha je prav tako dobra mrzla, kakor gorka.

Češpljev pečenjak. Material: Pol litra mleka, 450 g zribanega belega kruha, 100 g presnega masla, 50 g moke, 125 g sladkorja, cimet, limonova lupina, ščep soli, 4 jajca; češplje, ki smo jim odstranili pečke, sladkor v kockah.

Priprava: Zrelim češpljam odstranimo pečke, v vsako denemo namesto pečke kocko ($\frac{1}{2}$ kocke) sladkorja ter vložimo češplje v s presnim maslom pomazano pekačo (kozico, model), da je dobra tretjina napolnjena. Drobtinice zmešamo z mlekom, da je gladka kaša, pridenemo razpuščeno surovo maslo, rumenjake, sladkor, ščepec soli in dišave, zamešamo moke in primešamo še sneg beljakov. To testo denemo na vrh češpelj v kozico in pečemo v zmerno vroči pečici eno uro.

Fizol s hruškami in jabolki. Materijal: 375 g belega fižola, $\frac{1}{2}$ kg hrušek, 160 g sladkorja, 3 žlice na maslu ali masti ocvrtih kruhovih drobtinic (po okusu na masti zarumenele čebule); na masti ocvrt (pečen) krompir.

Priprava: Beli fižol čez noč namočiti, drugi dan mehko skuhati; olupljene, na četrti razrezane hruške skuhati s sladkorjem v vodi skoraj mehko, pridejati olupljene jabolčne četrtine in dušiti, da je oboje mehko, nato primešati fižol med dušeno sadje. Napravimo kupoma na krožnik, zabelimo z drobtinicami (čebulo) in obložimo s pečenim krompirjem, ki smo ga spekli v posebni kozici.

DELO NA VRTU V SEPTEMBRU

Po pravici imenujejo september najmirnejši mesec v krogu leta, prav posebno pa smemo trditi z ozirom na delo na vrtu. Pletev, zalivanje in okopavanje je sicer še vedno potrebno, vendar je glavno vrtno delo opravljeno.

Endivija je lepo zrasla. En del jo moramo ob gorkem suhem vremenu zvezati, da se lepo zarumeni in ostane nežna in sočna. Vse grede naenkrat ne kaže povezati, ker bi bila vsa naenkrat potrebna porabe, s tem pa tudi povzročimo, da jo lahko dalje časa rabimo. Zavezujejo največ s slamo, kar je tudi najcenejše, ali pa z bastom. Kar je bilo še jesenskih vrtnih posevkov, smo jih oskrbeli že v avgustu, le špinačo še lahko posejemo, da imamo prihodnjo pomlad že zgodaj pridelek. Čebula je zrela. Treba jo je spraviti ob sončnem in suhem vremenu, pa jo še pustimo, da se dodobra posuši na soncu. Paradižnikom odrežemo vse odvišne vršičke, da v jesenskem soncu še zadnji sadovi dozore. Na sadnem vrtu je pa vedno

več dela. Zrelo sadje odpada, pa tudi še marsikak nezrel sad odleti in pa črviv, ki jih je treba osnažiti in potem čimprej porabiti. V ostalem pa ima gospodinja v septembru mnogo dela z ureditvijo raznih shramb za poljske in vrtno pridelke, ki deloma dozorevajo ali so že dozoreli. Nikar pa naj ne pozabi pobrati seme vsem onim vrtnim cvetlicam, ki jih je do sedaj pustila dozorevati, da je ne prehití dež in ne bo mogla pozneje več pobrati suhih semen. Vsa ta semena pa naj spravlja prav skrbno v papirnate vrečice, potem ko jih je dodobra posušila, na vsako vrečico pa naj sproti zapisuje, katero cvetlično seme je vanjo spravila, da ima potem spomladi pri setvi vse pravilno porazdeljeno.

V septembru je treba še pikirati (presaditi) mačehe, marjetice, nageljne, ki smo jih imeli posejane za prihodnje leto. S tem so vse te sadike mnogo bolj čile in odporne ter močne za pomlad.

PRAKTIČNI MIGLJAJI PRI VKUHAVANJU

Vsemu sadju, ki mu je treba odstraniti peclje, storimo to šele potem, ko smo ga oprali, da voda ne izpere pri nastali luknjici soka.

Pri vsem vkuhavanju (mešanju, zajemanju) ne smemo uporabljati kovinastih žlic, ker s tem pokvarimo okus ali celo barvo sadja. Najpripravnejše za to so lesene žlice.

Pri konserviranju sadja in zelenjadi uporabljajmo le posodo iz porcelana, kamna, stekla, gline ali emajlirano posodo, ki še ni okrušena. Bakrene ne uporabljajmo, ker se na njej rad nasede zeleni volk, pocinjene železne pa zaradi tega ne, ker snov, ki se v njej kuha, počrni. Iz istega vzroka ne rabimo tudi kovinastih sit in stiskačev za pasiranje.

Ko zavezujejo kozarce, moramo paziti, da rob ni moker, ozir., da ni na njem kaka kapljica ali drobtinica. Zato prav posebno rob vsake steklenice dobro obrišemo, ker se drugače gumijev obroč dobro ne zapre.

Kozarcev, ki jih pred porabo pomijemo, ne smemo obrisati, ampak povezniiti, da voda odteče in se kozarec sam osuši. Vsak prtič, s katerim brišemo, pusti kako vlakence, ki potem ovira trpežnost konserviranega.

Da kozarci ne počijo. V tem času, ko gospodinje vkuhavajo razno sadje, se dogaja, da marsikateri kozarec počí, ko devlje vanj vroče sadje ali sok. Da se to ne zgodi, je treba postaviti prazne kozarce na leseno če-

sko, to pogrniti z vlažnim prtíčem in ga še nekoliko oviti okoli kozarca. Na ta način sprejme prav ta vlažni prtíč vso toploto in jo enakomerno porazdeli, da noben kozarec ne počí.

Z A D A N E S A L I J U T R I

Snaženje kleti. Preden gospodinja spravi poljske in vrtné pridelke v klet, je neobhodno potrebno, da jo temeljito osnaži. Vse pajčevine, ves prah in vsako umazanijo je treba prej spraviti iz kleti, preden pride sadje in zelenjava vanj. Če le mogoče, naj tudi strop in stene prebeli. Veliko važnost je polagati na temeljito zračenje kleti pred shranitvijo pridelkov in če se le kakorkoli da, naj tudi sonce posije v klet, ker se na ta način odstrani ves duh po vlagi in plesnobi. Kdor ima samo eno klet za shrambo pridelkov in kuriva, kar je po mestih večinoma v navadi, ta naj si sam pregradi klet, da se premogov prah ne nasede na hranila, ki so spravljena v istem prostoru. V taki kleti je najbolje shranjevati krompir v zabojih, ki jih lahko pokrijemo in v mrzli zimi še prav posebno toplo s slamo, da ne zmrzne. Za kozarce in steklenice s konserviranim sadjem in zelenjadjó naj ima gospodinja v taki kleti posebno omaro ali vsaj police, kamor vse to spravlja. To zahteva tudi že varstvo pred nadležnim mrčesom, na katerega mora imeti gospodinja še prav posebno pažnjo. Snaga je tudi v tem oziru najboljšé sredstvo.

Vrata pri omarah, ki se povbešajo. Vzrok za to je največkrat ta, da so tla kriva (neravna). Temu takoj odpomoremo, če zabijemo pod omarino nogo, kjer se vrata povbešajo tanko trščico, po potrebi seveda debelejšo in vrata se bodo gladko odpirala in zapirala.

Umazane krtače več škodujejo obleki, ki jo z njimi snažimo, kakor pa koristijo. Tudi krtačo je treba osnažiti. Če so zelo umazane in zamaščene, jih je treba odrgniti z bencinom, ali v vroči sodamilnici, potem pa splahniti v mrzli vodi do čistega. Pred vsako porabo je treba krtačo temeljito stresti in otrkati prahu, ki se je na nji nabral.

SAHARIN

Pogosto čujemo, kako se vtihotaplja saharin iz Avstrije v Jugoslavijo. Mnogo je bilo že smrtnih žrtev zaradi tega tihotapstva. In vendar saharin ni nič dobrega. Škodá žrtev, dvakrat škoda za tako malovredno stvar! Saj saharin je celo zdravju škodljiv, hranilne vrednosti pa nima nobene. Tudi pri nas je sladkor postal drag, okroglo 1.50 Š stane kilogram, a ne ene tablete, ne praška saharina nimamo v hiši. Pred leti smo tudi poskusili s saharinom. Imeli smo nedoraslo dekle in dobila je v kavo vsak dan saharina. A dekle je začela bledeti, začela je hirati, ni se počutila dobro in sami nismo vedeli zakaj. Prišla je mati dekletova na obisk in se je čudila, da dekle tako slabo izgleda. In prišli smo na to, da je temu kriv saharin. Od tedaj ne kupimo nobenega saharina več, čeprav bi ga lahko vsak dan dobili v trgovini za mal denar. Imenovana dekle je dobila zanaprej v kavo sladkor in zopet se ji je vrnila prejšnja svežost. — Namenoma sem vprašal tukaj tega in onega, kaj sodi o saharinu. Pa vsak odgovor se je glasil, da je saharin škodljiv. Naj bo sladkor še tako drag, a ima vsaj nekaj hranilne vrednosti v sebi. Sladkor daje moč, je redilen in zlasti blagodejno vpliva na srce. Saj se n. pr. pri napadih srčnega krča raztopljen v vodi uporablja naravnost kot zdravilo. Ali pa vzemimo med. Kako blagodejno vpliva na človeški organizem, na želodec, na srce, na dihalne organe in na živce. In koliko redilne vrednosti ima v sebi. Vsega tega pri saharinu ni, pač pa je naravnost zdravju škodljiv. Torej malo manj navdušenja za saharin!

Slovenec iz Avstrije.

Naročnica F. Volek: Širina in dolžina blazine se ravna po širini postelje. Največ se zdaj izdelujejo blazine 80 x 80 cm, ali 80 x 60, manjše tudi 60 x 60.

DOBRE KNJIGE

Jugoslovanska knjigarna je izdala tudi 9. zvezek Ivan Pregelj: Izbrani spisi »*Tolminci*«. Knjiga obsega 381 strani in stane broš. Din 45.—, vez. Din 60.—. Ta povest je pod naslovom »*Tlačani*« izhajala leta 1915—16 v Dom in svetu. Nato je izšla kot knjiga v Gorici l. 1928. V knjigi podaja Pregelj na svojski način pokrajine in ljudi, ki so kar zrasli z zemljo in dihalo vso njeno bridko lepoto. Zdi se pa, da pri vsej tej opisani lepoti nekoliko manjka dejanja. Vendar bo vsakdo, ki ljubi lepo knjigo, tudi to Pregljevo rad čital.

V istem založništvu in v isti zbirki je izšla knjiga »*Slovenska sodobna lirika*«, ki jo je priredil A. Vodnik. Knjiga je kakor vse te zbirke vezana v platno in bo v okras vsake knjižnice. Stane Din 95.—. Obsega vse sodobne lirične pesnike z njihovimi slikami in je prav lep pregled za vse, ki se zanimajo za slovensko slovstvo. Vigrednice pa bodo gotovo pogrešale plovito pesnico ljubljansko uršulinko M. Elizabeto, ki je najbrže pomotoma izostala. Sploh so ženske pesnice zastopane samo po eni. Knjigo bodo mnoge Vigrednice z užitkom prebirale.

V isti založbi je izšla tudi »*Kristina, Lavransova hči*« II. del, ki jo je, kakor je Vigrednicam znano, spisala Sigrid Undset. Knjiga nosi naslov »*Žena*«. Ko so Vigrednice gotovo I. del z velikim zanimanjem čitale, saj gre v njem za dekle, ki je sledilo v ljubezni svojemu izvoljencu, bodo tudi II. del, ko živi ista na novem domu in veliko trpi, z njo vred prehodile tudi to njeno težko pot. Opozarjamo na kratak izvleček obeh knjig, ki je izšel v Vigredi pred par leti izpod peresa dr. J. Debevca. Tudi življenjepis Sigride Undset naj istotam Vigrednice zopet prečitajo. — Knjiga stane kart. Din 85.—, vez. Din 95.—.

Žal, da smo dobili prepozno prelepo knjižico »*Praznik presv. Rešnjega Telesa*«, ki jo je spisal dr. J. Pogačnik. V knjižici je uvod v razumevanje praznika in procesije, potem praznična maša in obred procesije. Knjižica bo služila vsem, ki hočejo ta praznik umevati in lepo praznovati. Zlasti pa oni, ki so prijatelji liturgičnega gibanja. Knjižica je izšla v okusni opremi in stane za ude broš. Din 6.—, v platnu z rdečo obrezo Din 12.— (Cena za neude Din 8.—, 12.—, 16.—) Vigrednice naj si jo kmalu omislijo, da jo bodo imele vsaj za prihodnji praznik sv. Rešnjega Telesa.

Kakor prejšnjo knjižico, je Mohorjeva družba v Celju izdala tudi »*Pregled občne zgodovine*«, ki sta jo spisala prof. S. Petelin in A. Krošelj. To je Mohorjeve knjižnice 67. zvezek. Celotna zgodovina bo izšla v 4 delih od najstarejših časov do današnjih dni. Knjiga bo na lahko umljiv način seznanjala tudi preprostega človeka s svetovno zgodovino. Prvi del je že izšel in obsega zgodovino starega veka in stane za ude Din 9.—. Drugi del pa obsega srednji vek.

V založbi Jugoslovanske knjigarne je izšla lepa knjiga, ki opisuje življenje umetnika-slikarja in ji je naslov »*Pieter Brugel*« in jo je spisal znani pisatelj Timmermans, ki ga čitateljice že poznajo iz »*Cvetočega vinograda*« in »*Gobavca*« poljubila. Cena vezani knjigi je Din 75, kart. Din 60.—

V istem založništvu je izšla knjiga »*Hlapec Jan*«, ki jo spisal romanopisec Streuvels. Dejanje se godi v kmečki vasi in bo zaradi tega zanimala predvsem naše podeželske čitateljice. Z veseljem in strahom bodo sledile dogodkom okoli Vine in Jana ter komaj čakale konca. Cena knjigi je vez. Din 50.—, broš. 40.—. Obe knjigi bosta vsaki knjižnici v čast.

Vsem naročnicam v zasedenem ozemlju, ki urgirajo naročeno Vigred, uprava sporoča, da je nemogoče jo pošiljati, ker je ne dobe. To poročilo velja tudi vsem onim, ki so zahtevali Vigred na ogled. Uprava vljudno prosi, da čitateljice in čitatelji o tem obveste vse one, ki se jih tiče.

AKO GRE ZA ZAVAROVANJE
pride v poštev le

V z a j e m n a zavarovalnica

V LJUBLJANI, Miklošičeva c. 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi.
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »Karitas«.

Zavarujte sebe in svoje imetje
edino pri naši domači
slovenski zavarovalnici.

»Dekliški oder«

V založnistvu Vigredi je petero zvezkov Dekliškega odra, ki vsebujejo nastopne igre z ženskimi vlogami:

II. zvezek: **PASTORKA**. Drama v petih dejanjih.

SESTRI. Božična slika v enem dejanju.

ŽIVELA TELOVADBA. Vese-loigra v enem dejanju. Cena Din 12.—

III. zvezek je posvečen materinskemu dnevu in vsebuje 19 deklamacij za materinski dan in kratke prizorčke:

POTRPETI JE TREBA Z OTROKI.

PISMO

MATERIN ZAKLAD

MOČNA MATI

MATERINSKA LJUBEZEN

Cena Din 10.—.

IV. zvezek: vsebuje 5 daljših in krajših iger namreč:

ZA SREČO. Igra v treh dejanjih.

ANGELA. Božična igra v petih slikah.

URE NA RAZPOTJU. Prizor za Silvestrov večer.

PAMET JO JE SREČALA. Burka v treh dejanjih.

KAKOR VIDITE... Veselo-igra v štirih slikah. C. Din 16

V. zvezek: **SV. ELIZABETA**. Igra v petih dejanjih. Cena Din 7.—

VI. zvezek vsebuje tri igrice:

ZADOVOLJNOST OSREČUJE. Božična igra v enem dejanju.

GRBAVKA. Misijonska igra.

PRED JASLICAMI. Božična igra v dveh dejanjih Din 7.—

Z A L O Ž B A V I G R E D I

Ljubljana, Masarykova 12.

Vigred 1929, 1930, 1931, 1932, 1933
a Din 25.—

Med pomladjo in poletjem. — Din 10.

Mati vzgojiteljica. — Din 16.

Henoh Arden. — Din 3.